

خبرنامه رسد چنانکه اقتصاد

شماره سوم / پاییز ۱۳۹۷
مرکز راهبری اقتصاد مقاومتی حوزه

مدیریت حوزه های علمی
مرکز راهبری اقتصاد مقاومتی

فهرست مطالب

۴	فضای کلی اقتصاد کشور .....
۴	بازارها .....
۱۱	تورم نقطه به نقطه مهرماه ۳۲/۸ درصد؛ تورم خوراکی ۴۷/۵ درصد .....
۱۱	تحلیل و پیش بینی وضعیت بازارها : .....
۱۳	رصد تحرکات جبهه دشمن .....
۱۳	دودستگی در درون امریکا .....
۱۴	جریمه بانک استاندارد چارترد بابت نقض تحریم‌های ایران .....
۱۵	وزیر کشور آمریکا: باید از انرژی به عنوان اهرم فشار علیه ایران و روسیه استفاده کنیم .....
۱۹	صفحه‌ای بار دیگر ایران را به پولشویی متهم کرد .....
۱۶	تحریم شرکت خدمات هوانوردی تایلندی .....
۱۷	استراتژی دشمن .....
۱۷	فشار بر مردم (احساس درد تحریم ها) .....
۱۸	هشدار!!! .....
۲۰	رصد تحرکات جبهه خودی .....
۲۰	نامه دوم اقتصاددانان در مورد آثار سوء استمرار وضعیت کنونی سیاست‌های ارزی به سران قوا .....
۲۷	بازگشت کارت سوخت .....
۲۸	وزیر صمت: سرکوب قیمت‌ها در دستور کار دولت نیست .....
۲۸	استعفای وزیرای راه و شهرسازی؛ و صنعت و معدن و تجارت .....
۲۹	نارضایتی مراجع عظام تقلید از شرایط اقتصادی و سوء تدبیرها .....
۳۲	نامه‌نگاری اساتید اقتصاد درباره طرح بانکداری اسلامی .....
۴۴	بی‌تدبیری و برهم زدن اقتصاد در دولت بیداد می‌کند .....
۴۴	رد طرح راه‌اندازی پیام‌رسان‌های مالی و انعقاد پیمان‌های پولی در مجلس .....
۴۵	توافقات سه‌جانبه برای حذف دلار .....
۴۵	احتمال توزیع کوین برای تامین کالاهای اساسی .....
۴۵	تصویب لوایح باقی مانده از FATF در مجلس .....
۵۰	تحلیل فضای اقتصاد ایران .....
۵۰	نقدینگی .....
۵۱	رانت .....
۵۳	خطرهای پیش رو در جنگ اقتصادی .....
۵۳	پذیرش SPV و FATF اجرای سازوکار نفت در برابر غذا .....
۵۳	رئیس FATF: کاهش ارزش ریال از نشانه‌های اثرگذاری سیاست ماست .....
۵۴	وزیر انرژی آمریکا؛ کمک عربستان و روسیه می‌توانیم نفت ایران را در بازارهای جهانی جایگزین کنیم .....

- مرکز پژوهش‌های مجلس: خودروهای مونتاژی چینی می‌توانند بازار ایران را دچار تلاطم کنند..... ۵۴
- بشارت‌های اقتصادی ۵۵
- بانک مرکزی موظف به ارائه پیشنهاد اجرایی برای اصلاح نظام بانکی شد..... ۵۵
- آغاز تحرکاتی در ریاض برای برکناری «محمد بن سلمان» از ولی‌عهدی..... ۵۵
- شرکت نفت انگلیس از تحریم‌های نفتی علیه ایران، معاف شد..... ۵۶
- محسن رضایی: ارزش پول ملی بازخواهد گشت!!..... ۵۶
- رکورد فروش نفت ایران در آستانه دور دوم تحریم ها..... ۵۷
- فرصت‌های پیش رو در جنگ اقتصادی..... ۵۸
- امکان استفاده از شرکتهای دولتی و کوچک اروپایی برای دور زدن تحریم ها..... ۵۸
- راهکار جدید مقابله با تحریم نفت استفاده از ظرفیت خالی پالایشگران خارجی!!..... ۵۸

فضای کلی اقتصاد کشور

بازارها

بازار ارز

ادامه نوسانات در بازار ارز/ نزولی شدن روند قیمت ارز

بازار ارز در دو ماه گذشته همانند شش ماه قبل شاهد تداوم نوسان قیمت ارز بود. قیمت دلار در یک ماه گذشته از ۱۰ هزار تومان به ۱۸ هزار تومان در بازار آزاد افزایش یافت و سپس با سقوطی آزاد در برهه ای به ۱۰ هزار تومان و سپس در کانال ۱۴ هزار تومان قرار گرفت. در ادامه به بررسی دقیق تر این نوسانات می پردازیم.

جهش قیمت ارز در یک روز

قیمت دلار در بازار تهران که در کانال ۱۰ هزار تومان قرار داشت از تاریخ ۱۰ شهریور شروع به افزایش نموده و در پایان شهریور در کانال ۱۴ هزار تومان قرار گرفت. مجدداً از اوایل مهرماه، بازار ارز مجدداً شاهد جهش قیمت دلار به کانال ۱۸۰۰۰ تومان بوده است. دلایل مختلفی برای این جهش دوم ذکر شده است که به برخی از مهمترین آنها اشاره می کنیم:

۱- افشای اطلاعات صرافی ها به FATF عامل افزایش قیمت ارز به بالای ۱۸۰۰۰ تومان

برخی افشای اطلاعات ۴۰۰ صرافی به FATF را عامل این افزایش قیمت می دانند، تحلیلی که به نظر می رسد درست باشد و شواهد دیگر نیز آنرا تایید می کنند از جمله اینکه؛ فردای روزی که مجلس علی

رغم همه هشدارها لوائح الحاق به کنوانسیون پالمو از لوائح مربوط به همکاری با FATF را تصویب نمود قیمت ارز در یک روز ۲۵۵۰ تومان افزایش یافت. با این وجود برخی معتقدند که نوسانات ارز ربطی به لوائح FATF ندارد، مساله ای که از دیدگاه اقتصادی قابل نقض است.

موسی شهبازی غیائی در گفت و گو با خبرنگار اقتصادی خبرگزاری فارس، با بیان اینکه سوئیفت و FATF قطعات پازل افزایش

قیمت ارز در این برهه از زمان هستند افزود: اسنادی وجود دارد که نشان می‌دهد یکی از ابزارهای تحریمی آمریکا از طریق ابزار سوئیفت و شفاف‌سازی FATF تأمین می‌شود.

وی با تأیید این موضوع که اکنون بانک‌ها چارچوب FATF را در مبادلات اجرا می‌کنند، خاطرنشان کرد: در این بررسی‌ها دو موضوع و یکی به لحاظ رویه‌ها و مقررات پولشویی سؤالاتی پرسیده می‌شود و آیت‌های مختلفی دارد مثلاً دو بانک ایرانی و خارجی وقتی می‌خواهند حواله یا ال‌سی باز کنند بانک مقابل چون می‌خواهد وارد معامله شود و ریسک بالقوه تلقی می‌شود برای شناخت بیشتر و اطمینان پیدا کردن می‌گوید قاعده و مقررات بین‌المللی را رعایت می‌کنید یا خیر.

وی ادامه داد: همچنین بخش دوم مربوط به شرکت یا اشخاصی می‌شود که طرف معامله هستند و باید مشخص شود که در SDN لیست تحریم‌ها هستند یا خیر یا آنکه رویه‌های مبارزه با پولشویی چیست. سؤال دیگر اینکه پرسیده می‌شود این است که تا چه سطحی از اطلاعات بررسی می‌شود و یا سهامداران شرکت چه کسانی هستند و ۱۰ تا ۱۲ سؤال کلی مربوط به رویه‌ها پرسیده می‌شود.

شهبازی ادامه داد: بنابراین پس از عبور از این مرحله در سوئیفت نیز غربالگری تحریمی وجود دارد و در حقیقت لیست تحریم SDN و خزانه‌داری آمریکا به سوئیفت وصل می‌شود تا مبدأ و مقصد و ذینفعان را کنترل کند. اگر این اطلاعات تبادل نشود در حقیقت مبادله‌ای از طریق سوئیفت صورت نخواهد گرفت. در حال حاضر که سوئیفت تحریم شده بخش اطلاعات مربوط به اشخاص و شرکت‌ها تبادل نمی‌شود و فقط بخش اول بررسی خواهد شد.

وی افزود: در رویه‌های [FATF] اطلاعات ذینفعان صرافی‌ها تبادل می‌شود و همین موضوع یکی از عوامل افزایش قیمت ارز است چون مثلاً یک صرافی دیگر نمی‌تواند ارز نقد بیاورد و کانال خارجی این ارز مسدود شده است^۱.

شهبازی افزود: دو، سه هفته پیش نیز اسامی شرکت‌ها و اینکه کجا حساب دارند در سامانه نیما شفاف بود و همه می‌توانستند آن را مشاهده کنند که اگر ۵۰ درصد این اطلاعات نیز درست باشد عاملی برای تشدید ابزار تحریمی علیه ایران محسوب می‌شود.

۲- اخلال سرویس‌های بیگانه در بازار ایران:

زمزمه‌هایی مبنی بر دخالت عوامل سرویس‌های اطلاعاتی امارات و عربستان در بازار ارز وجود دارد. طبق شنیده‌ها این عوامل با هدف ضربه زدن به اقتصاد و به تنش کشیدن جامعه ایران اقدام به خرید ارز به هر قیمتی می‌کنند و تقاضای کاذب در بازار ایجاد می‌نمایند و در نتیجه سبب رشد قیمت ارز در ایران می‌گردند.

بیشتر نیز در خردادماه و همزمان با ایجاد تشنج در بازار تهران رد پای سرویس‌های اماراتی در این حادثه مشهود بود.

«جانشین دانشگاه امام حسین (ع) گفت: در حادثه بازار ۱۳ نفر دستگیر شده‌اند که چند نفر آنان غیرایرانی هستند که توسط سرویس امارات مدیریت می‌شدند.»^۲

۳- کاهش عرضه ارز توسط پتروشیمی‌ها
با توجه به حجم بالای صادرات کالاهای پتروشیمی در ایران، حدود یک سوم ارز صادراتی کشور در اختیار شرکتهای پتروشیمی است و در چند ماهه اخیر، یک پای تحلیل‌های نوسانات نرخ ارز مربوط به عرضه ارز یا امتناع این شرکتهای از عرضه ارز به بازار ثانویه بوده است. در نوسانات شهریور ماه نیز برخی تحلیل‌ها این نوسانات را به کاهش عرضه ارز توسط پتروشیمی‌ها نسبت داده‌اند.

«واقعیت آن است که چندین و چند ماه است که دولت یا نمی‌خواهد یا توان آن را ندارد که با پتروشیمی‌ها برخورد کند... این در شرایطی است که دولت نهایت همکاری را با صادرکنندگان پتروشیمی، برای بازگشت ارز حاصل از صادرات خود به بازار ثانویه کرده است و حتی در بخشنامه اخیری هم که بانک مرکزی به عنوان اصلاحیه دستورالعمل نحوه رفع تعهد ارزی صادر کرد، امتیازات خوبی برای صادرکنندگان پتروشیمی در نظر گرفت؛ اما این هم افاقه نکرد و پتروشیمی‌ها همچنان راه خود را می‌روند.

آنگونه که اعداد و ارقام رسمی می‌گوید، عرضه ارز حاصل از صادرات پتروشیمی که در روز سخنرانی رئیس جمهور به روزانه بالای ۲۱۲ میلیون یورو هم رسیده بود، اکنون [۲۴ شهریورماه] مجدد افول کرده و به کمتر از ۷۰ میلیون یورو رسیده است؛ در حالیکه آمار نشان می‌دهد که هر روز، عرضه ارز حاصل از صادرات پتروشیمی در بازار ثانویه، کمتر و کمتر می‌شود.»^۳

کاهش شدید قیمت ارز و هجوم مردم به بازار برای فروش دلار/ عوامل تغییر جهت بازار ارز از نگاه کارشناسان

در تاریخ ۹/۷/۹۷ بازار به یکباره با کاهش شدید قیمت ارز مواجه شد به طوری که در یک روز، کاهش ۳ هزار تومانی را تجربه کرده و موجب تغییر جهت انتظارات قیمتی مردم و در نتیجه هجوم دارندگان دلار به بازار جهت فروش گردید.

در این زمان صرافی‌ها از خرید ارز خودداری نموده و فروشندگان ارز بلامتکلیف شده بودند. بانک مرکزی طی اطلاعیه‌ای از بانکها خواست اقدام به خرید ارز با نرخ اعلامی این بانک از مردم نمایند. این نرخ هر روز با توجه به وضع بازار اصلاح می‌گردد، هرچند خود به نوعی علامت دهی به بازار نیز می‌نماید.

^۲ - هارپی نیوز ؛ ۱۶۹۶۶۱

^۳ - خبرگزاری مهر؛ کد خبر: ۴۴۰۳۰۵۹

۱- تصمیمات مثبت شورای عالی هماهنگی اقتصادی

کارشناسان دلیل این مساله را تصمیمات مثبت اتخاذ شده در جلسه شورای عالی هماهنگی اقتصادی سران قوه، ارزیابی می‌کنند.

«در جلسه اختیارات لازم به رئیس کل بانک مرکزی برای مدیریت بازار ارز داده شد. بر این مبنای بانک مرکزی از طریق بانک‌ها و صرافی‌های مجاز در بازار ارز مداخله و اقدامات لازم برای کنترل نرخ ارز انجام خواهد داد و قیمت مبادله در بازار ارز را نیز به نحو مقتضی اطلاع رسانی خواهد کرد. همچنین طبق یکی دیگر از مصوبات این جلسه، هر شخص حقیقی و حقوقی با رعایت مقررات بانک مرکزی می‌تواند به هر میزان اسکناس ارز وارد کشور کند.»^۴ مطابق این تصمیم بانک مرکزی می‌تواند با تزریق ارز به بازار اقدام به کنترل و کاهش نرخ ارز نماید.

سیداسر جریلی در کانال خود اعلام نموده است که این کاهش قیمت به دلیل آغاز عرضه ارز به صرافی‌ها توسط بانک مرکزی بوده است چرا که بانک مرکزی از ۲۱ فروردین ماه ۱۳۹۷ عرضه ارز به صرافی‌ها را متوقف کرده بود و عامل افزایش قیمت ارز در بازار گردید.

۲- افزایش عرضه ارز پتروشیمی‌ها در بازار

برخی دیگر از کارشناسان تصویب تامین خوراک پتروشیمی‌ها با نرخ ارز در سامانه نیما را سبب افزایش عرضه ارز از جانب پتروشیمی‌ها به بازار می‌دانند.

«دکتر شقاقی با اشاره به قانون جدید مبنی بر تامین خوراک پتروشیمی‌ها از سامانه نیما در این باره اظهار کرد: تا پیش از این پتروشیمی‌ها خوراک خود را با دلار ۳۸۰۰ تومانی دریافت می‌کردند، در حالی که حالا باید دلار خود را از سامانه نیما و با قیمت روز دریافت کنند. این مسئله باعث می‌شود تا پتروشیمی‌ها برای خرید ارزان خوراک خود هم که شده دلارهایشان را به سامانه نیما واریز کنند.»^۵

^۴ - سایت اقتصاد نیوز؛ کد خبر: ۲۴۱۵۳۰

^۵ - خبرگزاری ایسنا؛ کد خبر: ۹۷۰۷۱۱۰۶۲۲۷

۳- صدور حکم اعدام برای سلطان سکه و دوفتر از اخلاگران بازار

صدور حکم اعدام برای ۳ نفر از اخلاگران بازار ارز و سکه، در شکل دهی به انتظارات جامعه و کاهش نرخ سکه و ارز موثر بوده است، به طوری که پس از اعلام این احکام در یک روز نرخ ارز ۵۰۰ تومان و سکه ۳۰۰ هزار تومان کاهش قیمت را تجربه کرد.^۶

افزایش مجدد نرخ ارز:

از تاریخ ۱۶ مهرماه دوباره نرخ ارز روند صعودی به خود گرفت. نرخ یورو از ۱۴۰۰۰ تومان در مدت دو روز به ۱۷۰۰۰ تومان افزایش یافت.^۷ با توجه به همزمانی این افزایش قیمت با تصویب لایحه الحاق ایران به کنوانسیون مبارزه با تروریسم CFT، گمانه‌ها را به سمت عکس العمل بازار به تصویب این لایحه سوق داده است.

چرا تصویب FATF دلار را گرانتر می‌کند؟

اولا ادعای خود مقامات FATF دال بر این است که «کاهش ارزش ریال ایران نشانه اثر گذاری سیاست ما است» مشروح این خبر را در بخش خطرهای پیش رو در جنگ اقتصادی تقدیم می‌کنیم.

ثانیا بعد از برجام، فضای اقتصادی ایران به دو بخش تحریمی و غیرتحریمی تقسیم شده است و آمریکا برای اینکه بخش تحریمی از جمله نیروهای مسلح، وزارت دفاع و صنایع نظامی از جمله صنعت موشکی، صدا و سیما و امثال آن را تضعیف کند، به دنبال شناسایی دقیق-تر نهادها، شرکت-ها و افرادی است که به صورت پوششی و نامحسوس برای این بخش تحریمی کار می‌کنند. برای اینکه این شرکت-ها، افراد و نهادها در داخل کشور شناسایی شوند، به اطلاعات دقیق از اقتصاد ایران نیاز است و FATF این نقش را به خوبی برای آمریکا بازی خواهد کرد. به واسطه اجرای استانداردهای FATF در ایران، اطلاعات اقتصادی کشور به خارج منتقل خواهد شد و نتیجه این روند، شناسایی راحت-تر شرکت-ها و نهادها برای آمریکا و تحریم آسان-تر آنان خواهد بود. بنابراین امکان دارد تعداد افراد، نهادها و شرکت-های ایرانی داخل لیست تحریمی آمریکا (SDN)، از ۲۸۵ فرد و نهاد کنونی به چند هزار فرد و نهاد برسد.

^۶ - پایگاه خبری رکنا؛ کد خبر ۴۲۱۱۹۳

^۷ - از آنجایی که دولت طی بخشنامه ای اعلام روزانه نرخ دلار را در خبرگزاری‌ها ممنوع اعلام کرد؛ تحلیل با نرخ یورو ارائه شده است.

افزایش تعداد افراد و نهادهای ایرانی داخل لیست تحریم‌های آمریکا، ریسک همکاری با ایران برای بانک‌های خارجی افزایش می‌یابد. بنابراین اجرای استانداردهای FATF باعث افزایش لیست تحریمی آمریکا و در نتیجه افزایش ریسک همکاری با ایران خواهد شد و در نتیجه، همکاری‌های بانکی با ایران کمتر می‌شود. همکاری بانک‌های خارجی به این معنا است که آن‌ها حاضر هستند در برابر دریافت

کارمزد مشخص، پول‌های دولت یا بخش خصوصی ایران را منتقل کنند. اگر بانک‌های خارجی کمتری حاضر باشند که پول‌های ایران را انتقال دهند، دسترسی دولت به منابع ارزی محدودتر خواهد شد و در نتیجه، شاهد افزایش نرخ دلار خواهیم بود.

بخش زیادی از مبادلات مالی ایران در شرایط تحریمی، به واسطه صرافی‌ها انجام می‌گیرد، و در شرایطی که بانک‌ها حاضر به همکاری با ایران نیستند، این صرافی‌ها هستند که نقش روزنه‌های تنفسی را در فضای تحریمی ایفا می‌کنند. برخی از اخبار گویای این است که ارائه اطلاعات مبادلات مالی خارجی ایران به کشورهای دیگر در قالب همکاری با FATF، نقش موثری در اختلال فعالیت صرافی‌های ایران در دبی و ترکیه از زمستان گذشته تا به امروز و در نتیجه افزایش قیمت ارز داشته است. مسئولان مربوطه هنوز این خبر را تایید یا رد نکرده‌اند. اما اگر این خبر صحت داشته باشد به صراحت می‌توان گفت بخش مهمی از افزایش نرخ ارز و در نتیجه افزایش قیمت‌های اخیر به دلیل همکاری ایران با FATF بوده است.^۸

سیب زمینی و گوجه فرنگی در میدان میوه و تره بار کمیاب شد

مدیر عامل سازمان میادین و میوه تره بار شهرداری تهران:

از ابتدای مهر شاهد کاهش قابل توجه عرضه سیب زمینی و گوجه فرنگی از سوی تامین کنندگان و تولیدکنندگان و در نتیجه کمبود در برخی از میادین و بازارهای میوه و تره بار بودیم. غرقه داران به دلیل

گرانی این محصولات را عرضه نمی‌کنند. سازمان مدیریت میادین آمادگی کامل دارد تا نسبت به عرضه مستقیم این دو محصول در ۲۴۱ میدان و بازار میوه و تره بار اقدام کند.^۹ در آبان ماه با وجود حل مشکل کمبود سیب زمینی و گوجه این دو محصول بیش از ۱۰۰٪ افزایش قیمت داشته اند.

کمیاب شدن پوشک بچه در بازار / افزایش دوبرابری قیمت پوشک

هرج مرج در نظام تولید، توزیع و واردات باعث شد بسیاری از کالاهای مورد نیاز مردم به انحاء مختلف با کمبود مواجه شود. به طوری که کمیاب شدن پوشک نوزادان و کودکان نیز به دغدغه‌ای برای خانواده‌ها تبدیل شد و کار را به جایی رساند که رهبر معظم انقلاب نیز در هفته‌های اخیر در دیدار مسئولان

دولتی به این موضوع اشاره کرده و از دست‌های پشت پرده برای عصبانی کردن مردم خبر دادند .

اخباری نیز دال بر انحصار واردات محصولات سلولزی در دست یک فرد غیرایرانی منعکس شد که نشان از ضربه پذیر بودن اقتصاد کشور در بخشهایی است که مولفه‌های اقتصاد مقاومتی را نادیده می‌گیرند. تنوع بخشی به مبادی واردات و مقاصد صادراتی یکی از مولفه‌های مهم اقتصاد مقاومتی در عرصه تجارت خارجی می‌باشد)

رئیس انجمن صنایع سلولزی و بهداشتی کشور با اعلام اینکه با ترخیص مواد اولیه واحدها از گمرکات در طول چند روز آینده هیچ مشکلی در کمبود پوشک نداریم، گفت: مواد اولیه با ارز آزاد وارد شده و به همین دلیل قیمت‌ها ارزان نخواهد شد. عباس فصیح خوشگردد در گفت‌وگو با خبرنگار اقتصادی خبرگزاری تسنیم، با اشاره به اینکه مشکل ترخیص مواد اولیه واحدهای تولیدی از گمرکات برطرف شده، اظهار داشت: حدود ۲۰ تا ۱۵ روز بود که مواد اولیه واحدهای تولیدی در گمرکات به دلیل اختلاف نظر در پرداخت ارز ۴۲۰۰ تومانی یا ارز آزاد مطرح بود که در نهایت توافق شد مواد اولیه تولیدکنندگان سلولزی با نرخ آزاد ترخیص شوند. ۱۰

کشف انبار احتکار کالاهای مختلف

دادستان تهران خبر داد کشف ۱۰۰ تن مواد پتروشیمی در شورآباد/ پرونده‌ای سنگین از تخلفات حوزه پتروشیمی^{۱۱}

جعفری دولت آبادی با اشاره به کشف انبارهای زیادی در زمینه احتکار به مصداقی اشاره کرد و گفت: حدود دو سه هفته پیش در شورآباد انباری که صد تن مواد پتروشیمی در آن نگهداری می‌شد را کشف

^۹ - خبرگزاری فارس؛ fna.ir/boy3z1

^{۱۰} - خبرگزاری تسنیم؛ <http://tn.ai/1820348>

^{۱۱} - خبرگزاری فارس؛ <http://fna.ir/boip21>

کردیم که همان لوازمی بود که به قیمت مصوب دولتی خریداری و نگه داشته بودند تا به قیمت آزاد بفروشند.

تشویق مردم به احتکار در شبکه ماهواره ای

شبکه ماهواره ای «من و تو» در اقدامی ایران ستیزانه در برنامه خود به صورت مستقیم و بی پرده در توصیه ای که از زبان کارشناس برنامه مطرح می‌شد در خصوص اینکه مردم در مقابله با گرانی‌ها چه کنند نسخه احتکار خانگی را تجویز کرده و مردم را به انبار کردن کالاها در منزل و فروش آن در آینده به قیمت بالاتر تشویق نمود.

این در حالی است که به اعتقاد کارشناسان احتکار خانگی به سبب افزایش بیش از اندازه تقاضای کالاها نسبت به احتکار موردی گردیده و در نتیجه سبب افزایش بیشتر در قیمت‌ها خواهد گردید.

تورم نقطه به نقطه مهرماه ۳۲/۸ درصد؛ تورم خوراکی ۴۷/۵ درصد

به گزارش مرکز آمار ایران، در مهر ماه ۱۳۹۷ عدد شاخص کل (۱۳۹۵=۱۰۰) به ۱۴۴،۱ رسید که نسبت به ماه قبل ۷،۱ درصد افزایش نشان می‌دهد.

در این ماه درصد تغییر شاخص کل نسبت به ماه مشابه سال قبل ۳۲،۸ درصد است؛ یعنی خانوارهای کشور به طور میانگین ۳۲،۸ درصد بیشتر از مهر ۱۳۹۶ برای خرید یک «مجموعه کالا و خدمات یکسان» هزینه کردند که نسبت به این اطلاع در ماه قبل (۲۵،۷ درصد) ۷،۱ واحد درصد افزایش یافته است. نرخ تورم دوازده ماهه منتهی به مهر ماه ۱۳۹۷ به ۱۳،۴ درصد رسید که نسبت به همین اطلاع در ماه قبل (۱۱،۳ درصد) ۲،۱ واحد درصد افزایش نشان می‌دهد.

شاخص قیمت در گروه عمده «خوراکی‌ها، آشامیدنی‌ها و دخانیات» نسبت به ماه قبل ۸،۶ درصد و در گروه عمده «کالاهای غیر خوراکی و خدمات» ۶،۴ درصد افزایش نشان می‌دهد. درصد تغییرات قیمت در ماه جاری نسبت به مهر ماه ۱۳۹۶ برای این دو گروه به ترتیب ۴۷،۵ و ۲۷،۲ درصد است^{۱۱}

تحلیل و پیش بینی وضعیت بازارها :

در خصوص افزایش قیمت ارز از شهریور ماه تا اول آبان دلایل مختلفی ارائه شده است. به طور خلاصه:

۱- کاهش عرضه ارز پتروشیمی‌ها به بازار

۲- همکاری نهاد اطلاعات مالی ایران با FATF و ارائه اطلاعات مالی ۴۰۰ صرافی به این نهاد

۳- دخالت سازمانهای جاسوسی و امنیتی کشورهای حوزه خلیج فارس و خرید ارز از بازار

۴- خروج ارز از کشور توسط یهودیان ایرانی مقیم امریکا

۵- تصویب لایحه الحاق به کنوانسیون پالمو از لوایح چهارگانه FATF

در خصوص کاهش نرخ ارز از ۹ مهرماه نیز تحلیل‌های مختلفی ارائه شده است که مهمترین آنها به اختصار عبارتند از:

۱- افزایش عرضه ارز پتروشیمی‌ها به بازار در پی تصویب تامین خوراک پتروشیمی‌ها با قیمت ارز نیمایی.

۲- اعلام حکم اعدام برای اخلاگران بازار ارز و سکه توسط قوه قضائیه

۳- دخالت مستقیم بانک مرکزی و تزریق ذخایر ارزی به بازار

۴- تصویب لایحه مبارزه با تروریسم CFT در مجلس شورای اسلامی در تاریخ ۱۵ مهرماه

همانطور که بیان شد گمانه زنی‌های مختلفی در خصوص عوامل افزایش قیمت ارز در شهریور ماه جاری بیان گردید. برخی از این عوامل در سمت عرضه و برخی دیگر در سمت تقاضای بازار بوده است. به عبارت دیگر مدیریت بازار ارز مستلزم به کارگیری ابزارهایی برای کنترل عرضه و تقاضای بازار می‌باشد. به نظر می‌رسد بازار ارز از طرف عرضه بیشتر رنج می‌برد تا از طرف تقاضا، چرا که حتی خبر اعطای اختیار به بانک مرکزی در کنترل بازار ارز و تزریق منابع به بازار باعث کاهش نرخ در مهرماه گردید و در یک روز نرخ ارز سقوط بی سابقه ای را تجربه کرد و سبب هجوم دارندگان ارزهای خانگی به بازار گردید. اما مساله ای که نباید از آن غفلت کرد این است که خبرهایی در طرف تقاضا وجود داشت مبنی بر دخالت عوامل سرویس‌های عربی در بازار برای خرید ارز به هر قیمت و افزایش تقاضا در بازار ارز.

در صورت وجود چنین مساله ای در بازار مدیریت بازار از طریق افزایش عرضه شاید برای کوتاه مدت جواب دهد ولی چنین تقاضایی در صورت عرضه مداوم منابع ارزی بانک مرکزی سبب خالی شدن منابع بانک مرکزی و

خروج آن از کانالهای غیررسمی از ایران گردیده و در صورت عرضه ارز از سوی بانک مرکزی سبب افزایش قیمت ارز در بازار خواهد شد. بنابراین ابزارهای بازاری در چنین بازاری نمی‌تواند پاسخگوی کنترل بازار باشد و کنترل بازار نیازمند پیوسته‌های امنیتی و اطلاعاتی و یا کنترل سخت گیرانه تقاضای ثبت سفارشها خواهد بود.

از سوی دیگر با توجه به اینکه مشکلاتی که همکاری با FATF و تصویب لوایح مربوطه برای کشور پیش خواهد آورد، راه را برای تحریم شرکتها و نهادهای بیشتری در ایران هموار خواهد کرد و با توجه به الزام ایران به رعایت دستورالعمل‌های این نهاد در محدودیت ورود ارز به کشور، انتظار نمی‌رود که بازار ارز در ایران به آرامش برسد و مشکل نرخ ارز در ایران به سایر مشکلات ساختاری اقتصاد ایران افزوده خواهد شد.

دودستگی در درون آمریکا

روز دوشنبه وبگاه خبری «واشنگتن فری بیکن» در گزارش خود به نقل از چندین مقام آمریکایی اعلام کرد در درون دولت «دونالد ترامپ»، نبردی داخلی میان مقامات برای حفظ دسترسی ایران به بازارهای مالی بین‌المللی در جریان است.

به گزارش «تابناک»؛ به گفته این مقامات، حفظ این کانال دسترسی برای تهران که با دور جدید تحریم‌های سختگیرانه آمریکا از ماه نوامبر روبه‌روست، به مثابه یک راه نجات خواهد بود.

بنا به ادعای این وبگاه آمریکایی، مقامات بلندپایه در وزارت خزانه‌داری آمریکا، از جمله افرادی که به حفظ چارچوب توافق هسته‌ای ایران امیدوارند، تلاش می‌کنند تا دسترسی ایران به سیستم بانکداری «سوئیفت» (جامعه جهانی ارتباطات مالی بین‌بانکی) را حفظ کنند؛ سیستمی که نقل و انتقال‌های بین بانکی را در ورای مرزها تسهیل می‌نماید.

مقامات بلندپایه سوئیفت هفته گذشته در واشنگتن دی. سی با مقامات دولت ترامپ دیدار کردند. هدف از این دیدار، اطمینان یافتن از حفظ دسترسی ایران به این سیستم بانکداری بین‌المللی بود که به اقتصاد ایران امکان مراوده تجاری با کشورهای اروپایی را می‌بخشد.

گفته می‌شود، در شرایطی که «دونالد ترامپ» رئیس‌جمهور آمریکا و «جان بولتون» مشاور امنیت ملی کاخ سفید به روشنی اعلام کرده‌اند که سوئیفت و شرکای اروپایی واشنگتن ملزم به قطع مراودات تجاری خود با ایران هستند، کادری از مقامات وزارت خزانه‌داری آمریکا قاطعانه با این تصمیم مخالفت کرده و در آستانه اجرایی شدن تحریم‌های جدید از چهارم نوامبر، راه را برای یک زورآزمایی داخلی هموار کرده‌اند.^{۱۳}

جنگ داخلی دولت آمریکا بر سر تحریم سوئیفت

روزنامه جرزالم پست نوشت درحالی‌که جنگ داخلی در دولت ترامپ بر سر ماندن یا نماندن ایران در سوئیفت بالا گرفته است، حقیقت این است که اگر ایران اجازه یابد که در سوئیفت بماند، تحریم‌های اقتصادی ترامپ یک تهدید توخالی می‌شود.^{۱۴}

مخالفت وزیر خزانه‌داری با ترامپ در تحریم سوئیفت

«منوشین»، وزیر خزانه‌داری آمریکا چند هفته پیش از دادن سندی به ترامپ که او درخواست کرده بود، خودداری کرد. سه مقام آمریکایی می‌گویند منوشین با اعمال

^{۱۳} - تابناک کد خبر؛ ۸۴۱۳۱۲

^{۱۴} - خبرگزاری فارس <http://fna.ir/bp270p>

فشار بر سوئیفت برای اقدام علیه ایران مخالف است.

رمزگشایی از اختلاف

حال این پرسش مطرح می‌شود که دلیل این دو دستگی در دولت ترامپ و مشخصاً وزارت خزانه داری و تیم امنیت ملی و سیاست خارجی ناشی از چیست؟

به نظر می‌رسد تیم سیاست خارجی و امنیت ملی آمریکا با هدایت بولتون و پمپئو بر این باورند که با قطع دسترسی ایران به سوئیفت می‌توانند در کوتاه مدت یک شوک موثر بر اقتصاد ایران وارد و تهران را وادار به عقب نشینی از مواضعش کنند.

در مقابل این پرسش مطرح می‌شود، چرا وزیر خزانه داری آمریکا تا این حد در برابر خواسته ترامپ و اطرافیانش مقاومت می‌کند؟ پاسخ این سؤال را نباید در هنجارمند بودن و یا مخالفت منوچین وزیر خزانه

داری با اعمال فشار بر ایران دانست، بلکه بیش از هر چیز به احساس ترس وزارت خزانه داری آمریکا از راه اندازی یک سیستم تراکنش مالی بین المللی یا یک سوئیفت با محوریت اروپا دانست.

در واقع، با راه اندازی سوئیفت

اروپایی - در کنار سوئیفت جهانی که آمریکا در آن حضور دارد - موضع آمریکا در سیستم مالی جهانی دچار ضعف و سوئیفت جهانی که تحت نفوذ گسترده وزارت خزانه داری آمریکا قرار دارد، تضعیف خواهد شد. به همین جهت منوچین در حال تلاش برای متقاعد کردن ترامپ و اطرافیانش است تا با حفظ دسترسی ایران به سوئیفت جهانی، اروپایی‌ها را از ایجاد یک سوئیفت موازی اروپایی که می‌تواند گستره جهانی پیدا کند منصرف کند.^{۱۵}

گفتنی است که بنابر تحلیل کارشناسان که در بخش مربوط به FATF آورده شده است، می‌توان این مخالفت با ترامپ را نه به دلیل دلسوزی «منوشین» برای ایران بلکه به دلیل کارکرد این نرم افزار در کنترل و پایش فعالیتهای مالی ایران دانست که برای وزارت خزانه داری آمریکا از اهمیت بالاتری برخوردار است.

جریمه بانک استاندارد چارترد بابت نقض تحریم‌های ایران

وبگاه شبکه خبری بلومبرگ، گزارش داده است بانک انگلیسی «استاندارد چارترد» آماده پرداخت جریمه‌ای به ارزش حدوداً ۱,۵ میلیارد دلار بابت حل اختلافات پیرامون نقض ادعایی تحریم‌های ایران است.

مقام‌های آمریکایی در سال ۲۰۱۲ این بانک مستقر در لندن را به انتقال مخفیانه میلیارد‌ها دلار از طریق آمریکا برای مشتری‌های ایرانی تهم کرده‌اند. استاندارد چارترد با بررسی فعالیت‌های تجاری‌اش توسط نهادهای نظارتی مستقل و بیرونی موافقت کردند.

اعمال جریمه‌های سنگین علیه بانک‌های کشورهای ثالث به دلیل نقض ادعایی تحریم‌های آمریکا یکی از روش‌های دولت این کشور برای ایجاد هراس درباره تجارت با ایران در سال‌های گذشته بوده است. واشنگتن سال ۲۰۱۴، بانک پی‌ان‌بی پارینا فرانسه را با رقم بی‌سابقه ۹ میلیارد دلار جریمه کرد^{۱۶}.

وزیر کشور آمریکا: باید از انرژی به عنوان اهرم فشار علیه ایران و روسیه استفاده کنیم

وزیر کشور آمریکا در نشستی که به میزبانی «اتحادیه مصرف‌کنندگان انرژی» برگزار شد علیه ایران و روسیه صحبت‌هایی مطرح کرد و گفت، آمریکا برای «پرداختن» به تهدیدهای این دو کشور، دو گزینه در اختیار دارد.

او مدعی شد: «یک راه گزینه نظامی است که من آن را ترجیح نخواهم داد و همچنین گزینه اقتصادی وجود دارد. گزینه اقتصادی علیه ایران و روسیه کم و بیش، استفاده از سوخت به عنوان اهرم نفوذ و یا جایگزین کردن آن (با سوخت دیگر کشورها) است. ما می‌توانیم چنین کاری را انجام دهیم، چرا که آمریکا بزرگ‌ترین تولیدکننده نفت و گاز جهان است»^{۱۷}.

**پس از تصویب الحاق به کنوانسیون
تأمین مالی تروریسم (CFT) در ایران:
خزانه‌داری آمریکا با صدور یک
توصیه‌نامه ۱۹ صفحه‌ای بار دیگر ایران
را به پولشویی متهم کرد**

وزارت خزانه‌داری آمریکا، پنجشنبه ۱۹ مهرماه در یک توصیه‌نامه ۱۹ صفحه‌ای درباره تجارت با ایران هشدار داده است.

^{۱۶} - سایت خبری فردا؛ farda.fr/003gCu

^{۱۷} - خبرگزاری فارس؛ <http://fna.ir/boz6ir>

اداره نظارت بر جرائم مالی»، از نهادهای زیرمجموعه خزانه‌داری آمریکا در بیانیه‌ای خاطرنشان کرده این «توصیه‌نامه» را به منظور «کمک به نهادهای مالی برای شناسایی و گزارش‌دهی مبادلات غیرقانونی احتمالی مرتبط با جمهوری اسلامی ایران» منتشر کرده است.

این نهاد آمریکایی هدف دیگر توصیه‌نامه مزبور را این دانسته که به نهادهای مالی خارجی کمک شود ضمن کسب درک بهتر از تعهدات نهادهای مالی کارگزارشان در آمریکا، از قرار گرفتن در معرض تحریم‌های آمریکا جلوگیری کنند.

خزانه‌داری آمریکا همچنین با بیان این ادعا که فعالیت‌های ایران نظام مالی بین‌المللی را با خطرات پولشویی و تأمین مالی تروریسم مواجه می‌کند هدف دیگر این توصیه‌نامه را مرتفع کردن این «خطرات» دانسته است.^{۱۸}

تحریم شرکت خدمات هوانوردی تایلندی

به گزارش گروه بین‌الملل خبرگزاری فارس، وزارت خزانه‌داری آمریکا روز جمعه اعلام کرد نام یک شرکت مستقر در تایلند را به اتهام ارتباط با شرکت هواپیمایی ماهان به فهرست تحریم‌های «دفتر کنترل دارایی‌های خارجی» این وزارتخانه اضافه کرده است.

در بیانیه‌ای که روی وبسایت خزانه‌داری آمریکا قرار گرفته شرکت «MY AVIATION COMPANY» به فهرست تحریم‌های ثانویه آمریکا اضافه شده است.

دولت آمریکا سال ۲۰۱۱ با متهم کردن شرکت هواپیمایی ماهان ایر به ارائه خدمات به نیروی قدس سپاه پاسداران این شرکت را در فهرست تحریمی آمریکا قرار داد و از آن پس، شرکت‌های مرتبط با آن را به فهرست تحریم‌ها اضافه کرده است.

خزانه‌داری آمریکا تیرماه سال جاری یک شرکت خدمات مسافرتی مستقر در مالزی را به دلیل ارائه خدمات به شرکت هواپیمایی ماهان به فهرست تحریم‌ها اضافه کرده بود.^{۱۹}

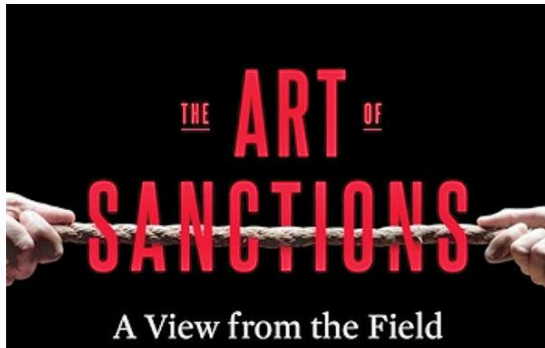
^{۱۸} - خبرگزاری فارس؛ <http://fna.ir/bnqtnw>

^{۱۹} - خبرگزاری فارس fna.ir/bogz3g

استراتژی دشمن

آنچه از مدارک و شواهد موجود بر می‌آید دشمن با آگاهی و محاسبه دقیق، گام به گام به دنبال تحقق اهداف خود در این جنگ اقتصادی است و راهبردهای مشخصی در این جنگ برای تحقق آن اهداف در نظر دارد. در ادامه به استناد به مدارک موجود با افشای راهبردهای دشمن سعی داریم گام‌های بعدی او را پیش بینی نماییم.

فشار بر مردم (احساس درد تحریم‌ها)

ریچارد نفیو در کتاب «هنر تحریم‌ها» که با تمرکز بر مساله ایران و موفقیت تحریم‌ها در این مساله نگاشته شده است، به بیان اجمالی استراتژی دشمن در استفاده از ابزار تحریم می‌پردازد و بیان می‌کند:

کتاب دو موضوع مهم در نظام تحریم‌ها را بررسی می‌کند، یکی این

که کشور تحریم کننده چگونه بر کشور هدف اعمال فشار و درد می‌کند و دوم اینکه کشور هدف چه نوع استقامت و ایستادگی بر رفتار مشمول تحریم خود به نمایش می‌گذارد و از این طریق راهبردهایی برای تحریم ارائه می‌شود که بتوانند نقاط همپوشانی در فزاینده و استقامت رو به زوال را شناسایی کرده و کشور تحریم گر در این نقاط بتواند روی طرف مقابل اثر گذاشته و او را وادار به پذیرش یک راه حل دیپلماتیک کند. (ص ۸)

وی در جای دیگری می‌نویسد:

«هدف از اعمال تحریم‌ها ایجاد سختی است یا به عبارت بهتر ایجاد درد و ناکامی، به نوعی که کشور هدف تحریم‌ها رفتار خود را تغییر دهد... اما همین درد قابل مدیریت، تحمل و حتی در بلند مدت قابل انطباق پذیری است و حتی میتواند به نفع گیرنده و احساس کننده درد تمام شود.»

ایجاد درد در جامعه هدف تحریم تا رسیدن به نقطه تغییر رفتار کلیدواژه‌هایی است که در سراسر این کتاب می‌توان مشاهده نمود.

ریچارد نفیو در مساله ایران، تحریم‌ها را به تنهایی باعث تغییر رفتار ایران نمی‌داند بلکه معتقد است عامل موفقیت تحریم‌ها در مساله ایران، همراه بودن تحریم‌ها با سایر عواملی بوده است که به صورت هماهنگ با هم کار می‌کردند به همراه عنصر شانس. (همان؛ ۹)

البته وی به طور مختصر به راههای مقابله با تحریم نیز اشاره می‌کند و برخی از آنها را استقامت، ایجاد راههای جایگزین، خودکفایی در محصولات مورد تحریم و ... می‌داند.

آنچه که در استراتژی دشمن در عرصه عمل نیز می‌توان به وضوح مشاهده کرد، اتخاذ راهکارهایی برای احساس درد تحریم‌ها توسط جامعه ایران از یک سو و القای ناکارآمدی نظام از سوی دیگر توسط شبکه‌های ماهواره‌ای و مجازی است که در تعامل با هم به دنبال تغییر رفتار ایران در مقابل امریکا و مستکبرین است. نفوذی‌های جبهه دشمن نیز راهبرد دشمن را دنبال خواهند کرد و در مواقع حساس با تمام قوا در خدمت راهبرد دشمن قرار می‌گیرند. این جنگ اقتصادی در واقع یک پیوست فرهنگی -

رسانه ای نیز در خود دارد تا بتواند اهداف دشمن را محقق سازد. محورهای این پیوست را به وضوح می‌توان در برنامه‌های این شبکه‌ها مشاهده کرد. تجویز احتکار خانگی توسط شبکه «من و تو» به مردم ایران، القای بروز قحطی در کشور، اصرار شبکه‌های مجازی و BBC بر نفروختن ارز خانگی مردم در بازار پس از افت قیمت در ۹ مهرماه ۲۰ و پخش برنامه‌های متعدد در تطهیر نظام سلطنتی پهلوی و القای ناکارآمدی نظام در این شبکه‌ها از جمله این موارد است.

هشدار!!

با شناخت استراتژی‌های دشمن و اینکه او و عوامل نفوذی اش از هرکاری در این زمینه کوتاهی نخواهند کرد،

باید راهبردی مشخص در مواردی که به طور مستقیم و کوتاه مدت سبب بروز نارضایتی مردمی می‌گردد اتخاذ کرد:

۱- کمبود دارو:

با وجود اینکه تنها ۳٪ داروهای مورد نیاز کشور وارداتی است ۲۱ در ماههای اخیر شاهد بروز کمبودهایی در داروهای تولیدی کشور بوده ایم. داروهایی که عمدتاً جایگزین ندارند و باید به صورت مداوم توسط بیماران مصرف گردند. کمبود داروی وارفارین و سهمیه بندی آن در تابستان از این قبیل موارد بوده است. وارفارین دارویی است ضد انعقاد خون و برای بیماران سکته ای تجویز می‌گردد و بیمار باید روزانه از این دارو مصرف نماید.

خرابکاری عوامل نفوذی دشمن در جامعه برای افزایش نارضایتی‌های عمومی می‌تواند در آینده نیز از طریق کاهش عرضه دارو و یا کمبود آن در بازار دامن گیر بیماران جامعه گردد.

۲- کمبود مواد غذایی:

دشمن با القای کمبود مواد غذایی در کشور و محدود شدن واردات سعی در ایجاد نارضایتی در مردم را دارد. هرچند تجویز احتکار خانگی مواد غذایی، تبدیل دارایی‌های خود به ارز و مواردی از این دست که از سوی رسانه‌های دشمن تبلیغ می‌شود نیز می‌تواند یکی از عوامل کمبود مواد غذایی در بازار باشد؛ اما با توجه به استراتژی دشمن، نظارت بر ورود کالاها و محصولات ثبت سفارش شده به کشور نیز ضروری است، چراکه احتمال این وجود دارد که شرکت‌های ثبت سفارش کننده با زدوبند و به انگیزه‌های سودجویانه سفارشات ثبت شده خود را وارد کشور نکنند و یا عوامل نفوذی دشمن با مانع تراشی برای وارد شدن محصولات غذایی به کشور سبب کاهش عرضه محصولات غذایی گردند.

۲۰ - سایت اخبار امروز؛ yon.ir/wuNWR

۲۱ - سایت شبکه خبر؛ کد خبر: ۱۵۱۰۸۶

۳- اشکال در خدمات شهری و حکومتی

در تابستان امسال بعد از رونمایی ترامپ از پروژه تابستان داغ در ایران به ناگاه مشکل کمبود برق و سهمیه بندی برق در کشور بروز نمود به طوری که کشور به مدت یک ماه درگیر این مساله بود و نارضایتی همه مردم کشور را سبب گردید. اما به فاصله کمی از ناکام ماندن تلاش دشمن برای التهاب آفرینی مردمی در ۱۱ مردادماه مشکل کمبود برق رفع گردید. هرچند نباید مساله کاهش توسعه ظرفیت نیروگاهی کشور در این سالها را نادیده گرفت ولی می توان تحلیلی فراتر از آن نیز ارائه نمود و آن اختلال عناصر نفوذی دشمن در بروز این مشکل می باشد.

در زمستان امسال نیز ممکن است در راستای زمینه چینی دشمن برای بروز التهابات اجتماعی در دی ماه آینده، نفوذی های دشمن موجب اختلال در برخی خدمات شهری و حکومتی گردند، احتمال قطع جریان گاز طبیعی، خدمات رسانی شهری و بین راهی نامطلوب در سرمای زمستان و مواردی از این دست از مواردی است که باید به آن توجه داشت و مانع بروز آنها در آینده شد.

نامه دوم اقتصاددانان در مورد آثار سوء استمرار وضعیت کنونی سیاست‌های ارزی به سران قوا

۳۸ اقتصاد دان در تیرماه نامه ای به رییس جمهور نوشتند و در آن به بررسی علل بحران ارزی پیش آمده پرداختند و پیشنهادهاتی برای خروج از بحران به رییس جمهور ارائه کردند مساله ای که رهبر معظم انقلاب نیز در سخنانی از آن پیشنهادات استقبال نموده بودند. اما از آنجا که آن طور که باید و شاید این نامه مورد توجه اهالی دولت قرار نگرفته بود این بار این افراد نامه ای خطاب به سران قوا که عضو شورای عالی هماهنگی اقتصادی نیز هستند نگاشتند و نسبت به بروز یک فاجعه ملی هشدار دادند. متن کامل نامه که حاوی نکات ارزنده ای است در ادامه می‌آید:

بسمه تعالی

ملت شریف ایران؛

سران محترم قوای سه گانه؛ سلام علیکم و رحمه الله

هدف اصلی امضاءکنندگان این نامه طرح این تقاضا از سران محترم قوای سه گانه است که "لطفاً از بروز یک فاجعه ملی جلوگیری فرمایید". ابتدا ذکر چند نکته ضروری است. نخست اینکه در شکل‌گیری وضعیت نابسامان کنونی فقط دولت مورد خطاب نیست و سهم قوای مقننه و قضائیه کمتر از قوه مجریه نیست.

دوم اینکه محرک ما در نگارش این متن برافروختن مشعل امید در جامعه است و تأکید بر این نکته که تحلیل آن چه در اقتصاد کشور می‌گذرد و نیز سازوکارهای مشخص برون رفت از آن، در تسخیر علم است و در مواجهه با مشکلات کنونی نباید از توجه به ظرفیت‌های علمی کشور غافل بود. دادن وعده‌های بدون پشتوانه و امیدهای بی‌پایه همراه با دستکاری واقعیت‌ها، باید جای خود را به امیدهای واقعی مبتنی بر علم و آگاهی بدهد. سوم این که شرایط کنونی کشور ایجاب می‌کند کل ساختار قدرت کشور به دور از رقابت‌های مخرب سیاسی به فکر نجات مردم و کشور باشند. این مهم تنها از مسیر تخصیص ژرف اندیشانه منابع و تصمیم‌گیری‌های عملی و خردمندانه مبتنی بر عقل سلیم و تجربه و بسط شناخت و فرآیندهای مبارزه برنامه ریزی شده با فساد و بسترسازی ایجاد فرصت‌های شغلی مولد، جهت بازگرداندن امید و اعتماد به مردم و بازسازی سرمایه اجتماعی امکان پذیر است. نامه قبلی خطاب به رئیس جمهور محترم، ارائه تحلیلی از دلایل شکل‌گیری بحران کنونی و پیشنهاد اقداماتی برای مواجهه با آن بود. این نامه بیان ابراز نگرانی‌های عمیق ما از تداوم اقدامات مخرب و خانمان برانداز و تشدید خطر غارت منابع و کالاهای اساسی موجود در کشور به نام وبه عنوان بازار آزاد و افزایش صادرات غیر نفتی، تقاضای دستور عاجل توسط آن جنابان برای توقف سیاست‌های بی‌ثبات‌کننده امنیت روانی و سیاسی جامعه بر محور بازی خطرناک با نرخ ارز است. در این راستا نکات زیر جهت استحضار ذکر می‌شوند:

۱- ایجاد به اصطلاح "بازار" ثانویه ارز باعث تداوم نااطمینانی‌ها از طریق سرعت گرفتن مشکلات تولید کنندگان، فرو غلطیدن ناگهانی میلیونها نفر از افراد طبقه متوسط جامعه به زیر خط فقر و تحمیل مسکنت گسترده به بخش‌های بزرگی از فقرا و مستمندان کنونی شود. این پدیده همچنین، موجب شکل‌گیری و استمرار رانت‌های عظیم برای غیر مولدها و بنگاه‌های خام فروش شده و ظهور انواع آشکار و پنهان امکانات

و انحصارهای قدرت- ثروت به افزایش شدید انفعالی نقدینگی خواهد شد، فعالیت بسیاری از بنگاه‌های تولیدی نیمه جان را کاملاً متوقف کرده و بخش عظیمی از نیروی کار شاغل را بیکار کند.

در همین مدت زمان نسبتاً کوتاه سال جاری، نگاهی به تحولات جهشی قیمت مایحتاج مردم روند رو به افزایش توقف واحدهای تولیدی یا تشدید بحران کاملاً قابل مشاهده است در حالی که نگاه به آمارهای حساب‌های ملی بانک مرکزی، در سال ۱۳۹۶ واقعیت‌های عریان تری را به نمایش می‌گذارد. در سال مزبور افزایش تولید ناخالص داخلی نسبت به سال ۱۳۹۵ به قیمت‌های حقیقی معادل ۲۶۰۰۰ میلیارد تومان و همزمان افزایش موجودی انبار ۱۹۲۰۰ میلیارد تومان است. به عبارت دیگر ۷۴ درصد افزایش تولید ناخالص داخلی به دلیل کمبود تقاضای موثر مصرف‌کننده، تبدیل به موجودی انبار شده است. طی این مدت رشد مصرف بخش خصوصی (خانوارها) ۲/۵ درصد و رشد موجودی انبار ۲۰/۵ درصد بوده است. معنای آن این است که مردم بخش مهمی از قدرت خرید خود را برای کالاهایی که با دلارهای ۳۰۰۰ تا ۳۵۰۰ تومان تولید یا وارد شده بودند، حتی قبل از شوک‌های اخیر ارزی از دست داده بودند. در همین راستا لازم به ذکر است که مخارج مصرف‌نهایی بخش خصوصی در فصل بهار سال جاری (۱۳۹۷) نسبت به سال قبل کاهش یافته است. بنابراین برای امکان‌پذیری بقاء بنگاه‌های تولیدی و خانوارها باید از اساس همه بسترهای رانتی و سوداگرانه بازی با نرخ ارز هرچه سریعتر متوقف گردد.

۲- استمرار خطاها و سهل‌انگاری‌های صورت گرفته در قیمت‌ارز موجب خواهد شد که خانوارهای ایرانی با بالاترین نرخ تورم بعد از جنگ جهانی دوم مواجه شوند.

محاسبات نشان می‌دهند در شرایطی که فقط ۱۵ درصد از کل مصرف خانوارها در سال ۱۳۹۶ و حدود ۱۰ درصد مصرف کالاهای ضروری خانوارها در همین سال منشاء ارزی دارد، استمرار نااطمینانی با روند کنونی سیاست‌گذاری قیمت‌ارز، تورم را بالای ۶۰ درصد افزایش خواهد داد و چنانچه به این تصویر، سوء تدبیر و مدیریت غلط بازار کالاهای اساسی و قدرت قیمت‌گذاری دلبخواهی عرضه‌کنندگان و دلالان در داخل را نیز بیافزاییم، در صورت عدم توجه بایسته به توصیه‌های مشفقانه کارشناسی، نگرانی برای ماه‌های پیش رو تشدید می‌شود.

در حالی که بر اساس داده‌های گمرک ایران در ۵ ماه نخست سال جاری ۲۳۰۰ میلیون دلار به واردات قطعات و اجزای خودرو، ۸۶۰ میلیون دلار به واردات برنج، ۱۰۰۰ میلیون دلار به واردات نهاده‌های دامی، ۱۰۴۰ میلیون دلار به واردات دارو و اقلام طبی، ۱۱۹۰ میلیون دلار به واردات روغن، دانه‌های روغنی و کره اختصاص یافته است، شاهد افزایش ۴۶ درصدی قیمت برنج، افزایش ۳۷ درصدی قیمت تخم مرغ و ۵۱ درصدی قیمت کره، ۵۴ درصدی شیر و کمیاب شدن دارو و افزایش شدید قیمت خودروهای داخلی بوده ایم.

۳- اثر تخریبی و اضطراب برانگیز شوک ارزی چهارم طی ۷۵ سال گذشته، بی سابقه خواهد بود.

در سه دهه پس از جنگ تحمیلی، در اثر سیاست‌های تعدیل ساختاری، اقتصاد ایران چهار شوک بزرگ ارزی را تجربه کرده است. اولین شوک ارزی از پاییز ۱۳۷۲ تا زمستان ۱۳۷۳ شکل گرفت که تنها یکی از آثار آن، تورم ۴۹,۷ درصد سال ۱۳۷۴ است. شوک دوم ارزی از زمستان ۱۳۷۶ تا زمستان ۱۳۷۷ بروز کرد. شوک سوم از تابستان ۱۳۹۰ تا زمستان ۱۳۹۱ پدید آمد و شوک چهارم از زمستان ۱۳۹۶ تا تابستان ۱۳۹۷ جریان و تداوم دارد. سه شوک نخست در یک بازه به مراتب طولانی‌تر نسبت به شوک چهارم وارد شدند اما شوک چهارم در یک مدت کوتاه و به صورت ضربه‌ای وارد آمد، زیرا میانگین ماهانه افزایش نرخ ارز

در شوک اول کمتر از ۵ درصد، در شوک دوم کمتر از ۴ درصد، در شوک سوم نزدیک به ۷ درصد و در شوک چهارم ۱۵ درصد بوده است. فقط در ۷ سال اخیر دو شوک ارزی متوالی ارزش پول ملی را به حدود یک دهم تنزل داده است که در سه ربع قرن اخیر تجربه نشده است. شوک چهارم ارزی پس از ۷ سال پی در پی رکود همراه با تورم در اقتصاد کشور و بیکار شدن جمعیت بزرگی از مردم و تضعیف قدرت خرید بخش بزرگ دیگری از جمعیت صورت گرفته است. از این رو، اثر تخریبی و اضطراب برانگیز شوک ارزی چهارم در صورت عدم چاره جویی قاطع و سریع و دور اندیشانه از جنگ جهانی دوم تاکنون طی ۷۵ سال گذشته، بی سابقه خواهد بود.

پس از روی کارآمدن دولت یازدهم، به صرف تعهد رئیس محترم جمهور به پرهیز از تشنج آفرینی در مناسبات بین المللی، انتظارات عقلایی مردم تصحیح و حرکت به سمت تخلیه آثار شوک آینده هراسی در قیمت ارز آغاز شد. اما مداخله شبهه ناک رئیس وقت بانک مرکزی و پشتیبانی عملی هیئت وزیران از او و در نتیجه جلوگیری از تخلیه کامل شوک مزبور، سرآغازی شد بر استمرار نااطمینانی‌ها که آثار آن در جهت گیری‌های مربوط به سرمایه گذاری در ماشین آلات به وضوح قابل مشاهده است با این حال مافیای "قدرت- ثروت- رسانه" موج جدیدی از جریان سازی برای جهش‌های بعدی نرخ ارز را تحت عنوان مقایسه تورم در ایران و کشورهای طرف تجارت مطرح ساختند و عملاً اینگونه الفاء کردند که گویی در جریان شکل گیری قدرت خرید پول ملی در مقایسه با پول سایر کشورها مواردی از قبیل بنیه تولیدی، کارایی، بهره وری و نوآوری‌های فناورانه هیچ نقشی ندارند و مسأله باید منحصرأً از طریق مقایسه نرخ‌های تورم فهم گردد. با وجود همه آثار منفی این طرز استدلال، بی پایه بودن و مشکوک بودن این طرز برخورد حتی براساس استدلال مزبور نیز آشکار است. بنابراین حتی با در نظر گرفتن قاعده نادرست مورد استفاده مدعیان افزایش قیمت ارز، قیمت‌های کنونی هم به شدت غیر واقعی و دستکاری شده است. نکته قابل ذکر مهم در اینجا این است که حتی اگر مبنای قدرت خرید نسبی را بپذیریم باید سال پایه را طوری انتخاب کنیم که نرخ ارز آن سال با ثبات و تعادلی باشد لذا اگر سال پایه را ۱۳۵۶ در نظر بگیریم که در آن نرخ ارز برای حدود ۲۰ سال حول وحوش ۷۰ ریال بوده است و از آنجا همه ساله تفاوت تورم آمریکا و ایران را در آن لحاظ کنیم نرخ ارز کمتر از یک هشتم مقدار کنونی خواهد شد. جالب است بانک جهانی در تاریخ ۲۰۱۸/۶/۲۸ درآمد سرانه ایران را با نرخ معادل یک شانزدهم نرخ کنونی به عنوان برابری قدرت خرید مطلق محاسبه کرده است.

نظر به کاهش قدرت خرید خانوارها، اقتصاد ایران توان مصرف دلار با قیمت ۴۲۰۰ تومان را هم ندارد و قیمت کنونی دلار بیش از هرچیز معلول اختلال در عرضه، سفته بازی و سوداگری و فرصت‌های خانمان سوز، انبوه واردات نامرتب با بقاء و بالندگی مردم و تولید کنندگان و گسترش بی سابقه مونتاژ کاری به نام تولید است که با رفتارهای نامتعادل ترامپ گره خورده است. طی سالهای اخیر اتحاد نامبارک کوتاه نگری‌های حاکم بر سیاست‌های اقتصادی و منافع طیف نامولد، منجر به جعل واژه ای به نام فنر نرخ ارز شده که توجیه گر روند دائمی رو به افزایش نرخ ارز باشد، در حالی که اگر تقاضاهای مرتبط با منافع سوداگران و نامرتب با مصالح تولید ملی متوقف شود چیزی به نام فنر وجود خارجی نخواهد داشت. این فنر در واقع فنر آزمندی‌های پایان ناپذیر و ضد توسعه ای است که به سهولت قابل کنترل خواهد بود.

معضل بزرگ شکل گیری این قیمت‌های بالا این است که بالاترین قیمت ارز ملاک قیمت گذاری طلا، کالاهای مصرفی بادوام، بسیاری اقلام دیگر و حتی تولیدات داخلی قرار می‌گیرد و چنانچه در سه شوک

ارزی قبلی تجربه شده، با استمرار آن طی یک سال آینده، شاخص کل قیمت‌ها و خدمات نیز خود را با آن همراه خواهد کرد.

۴ - افزایش دستوری قیمت‌ها توسط بنگاه‌های رانته دولتی و شبه دولتی و هم راستا نمودن آنها با بالاترین قیمت ارز در بازار سوداگران بزرگترین و عمیق‌ترین رکود را طی سه ربع قرن گذشته بدنال خواهد داشت، بطوری که در همین شش ماه باقی مانده از سال خطر از بین رفتن یک میلیون شغل پایدار و به همین تعداد اشتغال ناپایدار وجود دارد.

بر پایه داده‌های بانک مرکزی، در شوک سوم رشد بهای مواد اولیه شیمیایی و پتروشیمی ماهیانه ۳٫۸ درصد، در شوک چهارم ماهیانه ۷٫۴ درصد بوده است. در حالی که متوسط قیمت مواد شیمیایی و پتروشیمی در تیرماه سال ۱۳۹۷ نسبت به تیرماه سال قبل از آن ۱۳۵ درصد و متوسط قیمت فلزات اساسی ۵۱ درصد افزایش داشته‌اند. شاخص قیمت تولید کننده در مرداد ماه ۱۳۹۷ نسبت به مرداد ماه سال ۱۳۹۶، ۴۵ درصد رشد را نشان می‌دهد. از فروردین ۱۳۹۵ تا تیر ۱۳۹۷ طی دو سال و چهار ماه بهای فلزات اساسی ۲/۱ برابر و بهای مواد شیمیایی و پتروشیمی ۲/۳ برابر شده است. قیمت آهن آلات ساختمانی در فاصله بهار ۱۳۹۶ تا بهار ۱۳۹۷، ۷۲ درصد افزایش یافته که با توجه به افزایش قیمت دیگر نهاده‌های تولید ساختمان نشان می‌دهد قیمت مسکن در دست ساخت فراتر از قیمت بازار می‌رود و فعالیت بخش مسکن، نیز در اثر افزایش دستوری قیمت ارز، با ابعاد نگران کننده رکود گسترده و تشدید بحران تقاضای مؤثر مواجه خواهد شد.

بر اساس تجربه تاریخی، توجه به سه مساله اساسی حائز اهمیت زیاد است. نخست اینکه در دوره‌های پیش از شوک‌های اول تا سوم ارزی، دوره‌های رونق نسبی شکل گرفته بودند، در حالی که در شش سال پیش از شوک چهارم، مردم رکود عملی را در بسیاری از صنایع و کسب و کارهای خصوصی تجربه کرده‌اند و در صورت اصرار بر تداوم شوک ارزی و به رسمیت شناختن قیمت‌های جدید، آن را از مرزهای فاجعه عبور خواهد داد. نکته دوم این پرسش را طرح می‌کند در شرایطی که دولت قادر به کنترل سرریزهای شوک‌های قبلی نبوده و با پیامدهای گسترده آنها، از جمله فقر و نابرابری‌های گسترده مواجه است، با چه ظرفیتی می‌خواهد با افزایش انفجاری میلیونی فقر و فلاکت ناشی از امواج جدید مقابله کند؟ و پرسش سوم اینکه آیا کماکان می‌خواهد پیامدهای کسری بودجه دولت را با سیاست‌های مألوف چرخه فلاکت ساز سه دهه گذشته افزایش قیمت حامل‌های انرژی و بدنال تورم حاصله افزایش مجدد نرخ ارز - جبران کند؟

۵ - بخش قابل توجهی از نیروی کار بخش تولید بیکار خواهند شد .

از آنجایی که در پی افزایش دستوری قیمت ارز، بهای نهاده‌های تولید بیش از ۳ برابر افزایش می‌یابد، بنگاه‌های تولیدی که یکی از مشکلات حاد کنونی آنها کمبود نقدینگی است، به سرمایه در گردش حداقل ۲ برابری نیاز خواهند داشت که به دلیل ناتوانی در تأمین آن، در بهترین حالت بخش‌های بیشتری از تولید خود را متوقف خواهند کرد. این مساله به کاهش متناسب نیروی کار آنها منجر خواهد شد. بخش‌های بزرگی از اقتصاد کشور که با اعتبار کار می‌کردند (عموما کالا می‌دادند و چند ماه بعد وجوه خود را دریافت می‌کردند) نظر به کاهش شدید ارزش پول ملی قادر به ادامه حیات نخواهند بود و به همین دلیل بخش دیگری از نیروی کار بخش تولید نیز از این ناحیه شغل خود را از دست خواهند داد دچار بیکاری خواهند شد.

پرسش نگران کننده این است که با افزایش شدید بیکاری و تورم، خانواده‌های کارگری با حداقل دستمزد حدود یک میلیون تومانی چگونه باید روزگار سپری کنند؟ بر اساس گزارش‌های جدید جهانی خط فقر شدید، مصرف یک خانوار سه نفره، به میزان ۱۷۰ دلار در ماه مشخص شده است. در اینصورت با استقرار

دلار ۹ هزار تومان به بالا، حداقل نیمی از جمعیت کشور به زیر خط فقر مطلق می‌رود. تاکید برخی مطالعات بر از دست رفتن حدود ۱,۱ میلیون نفر از نیروی کار شاغل در صورت برخورد سهل‌انگارانه تایید دیگری است بر نگرانی افزوده شدن به خیل بیکاران موجود آن هم در شرایط اوج گیری سطح عمومی قیمت‌ها.

۶- در سه دهه اخیر پس از جنگ تحمیلی تاکنون، استدلال مدافعین افزایش قیمت ارز پرمناقشه و پرمغالطه بوده و به یک دور باطل انجامیده است .

بهترین استدلال بطلان این منطق نتایجی است که پدید آمده اند. طی این مدت طولانی نه تنها هیچ یک از وعده‌ها هیچگاه تحقق نیافت، بلکه به شکل گیری یک دور باطل افزایش قیمت‌ها و به دنبال آن افزایش نرخ ارز و در پی آن مجدداً افزایش قیمت‌ها و بدنبال آن افزایش نرخ ارز و گسترش بحران به سایر حیطه‌ها انجامیده است؛ اما در عمل هیچ یک از وعده‌ها تحقق نیافت؛ نه صادرات واقعی افزایش یافت (بلکه خام فروشی سکه روز شد)، نه رونق اقتصادی حاصل شد، نه توسعه صنعتی پدید آمد، نه از رانت جویی کاسته شد، نه فساد مهار شد و نه رفاه مردم افزایش یافت. اما از طرف دیگر همه جامعه در تله این دور باطل گرفتار آمده است. اما در مورد این که چرا از این تجربه تلخ و فاجعه ساز درسی گرفته نمی‌شود پاسخ این است که این غارتگری از مردم، برندگان نیز دارد که آنها پیوندهای نامیمونی با بخش‌هایی از ساختار قدرت- ثروت قرار دارند. این گروه از اصحاب قدرت- ثروت، اصلی‌ترین مدافعین سیاست‌های اقتصادی سه دهه گذشته و اصلی‌ترین مانع در مقابل اصلاحات اقتصادی بوده و هستند. به همین دلیل از ابتدای دولت یازدهم این تذکر بارها مطرح شد که اگر برنامه جدی برای مقابله ساختاری با فساد وجود نداشته باشد، هیچ سیاستی موفق نخواهد بود .

۷- برجسته کردن یکباره رشد نقدینگی، بدون عنایت به نقش تعیین کننده شوک‌های پیاپی ارزی در سه دهه گذشته، ابزار سیاسی برای متقاعد کردن مسئولین کشور به استمرار دور باطل کاهش ارزش پول ملی و تحمیل درد و رنج ناشی از آثار آن بر جسم و جان و دارایی‌های مردم بوده است.

۸- صادرات مواد خام و اولیه معدنی و فلزی (که بیش از نیمی از آن سنگ آهن و فولاد بوده است) حدود ۹ میلیارد دلار بوده است و این میزان برای سال جاری بیش از ۱۰ میلیارد دلار صادرات برآورده شده . بنابراین در نتیجه افزایش نرخ ارز و بهای فروش داخلی، در سال جاری حدود ۱۰۰ هزار میلیارد تومان رانت ارزی (جدای از رانت منابع و انرژی ارزان) فقط در این بخش ایجاد خواهد شد. با توجه به این که در بهترین حالت حدود ۳۰ درصد از این رانت عظیم به خزانه دولت واریز خواهد شد، چه توجیه و منطقی برای خلق این حجم عظیم از خلق رانت و تشدید فساد مالی و توزیع آن در بین گروه‌های تنها فقط در این بخش وجود دارد؟ همچنین بخش قابل توجهی از صادرات غیرنفتی از محل تزریق رانت نهاده‌های وارداتی با ارز دولتی یا نهاده‌های داخلی با یارانه‌های دولتی انجام می‌شود که ارزیابی رانت تعلق گرفته این بخش از این ناحیه نیز مورد تأمل است.

۹- چرا ارز حاصل از صادرات مواد خام و اولیه به قیمت عادلانه و در راستای شرایط و محدودیت‌های بخش‌های مولد به بانک مرکزی فروخته نمی‌شود و به بهای آزاد عرضه می‌شود و قیمت نهاده‌های تولید صادرکنندگان (اعم از مواد خام و اولیه و انرژی و سایر موارد) واقعی سازی نشده و به بهای بازار آزاد محاسبه نمی‌شود؟ هدف از اعمال دستوری هزینه ریالی و درآمد دلاری برای آنها چیست؟

با توجه به آن چه ذکر شد ارزیابی کلی این است که تجربه تعیین نادرست نرخ ارز طی سه دهه گذشته و حاله آن به پدیده موهوم بازار ارز، با توجه‌های فاقد بنیه کارشناسی و اعتبار علمی تحت عنوان‌هایی مانند "فتر نرخ ارز" و مبنا قرار دادن تنها یک متغیر یعنی "تفاوت نرخ‌های تورم" صورت پذیرفته به پایان خط رسیده است؛ و دستاوردی جز تعمیق فقر و عقب ماندگی و شکل گیری یک دور باطل بر محور طمع ورزی سوداگرانه در بستر زمینه بازی با نرخ ارز از خود باقی نگذاشته است. در چنین شرایطی پدیده ای موهوم به نام بازار ارز به محملی تبدیل شده است که در آن دولت بدون هر نوع برنامه و اولویت گذاری، طمع گرانفروشی ارز و کسب درآمد بیشتر دارد و همراستا با منافع سوداگران و دلالان به این به اصطلاح بازار به شیوه ای برخورد می‌کند که اگر ارز به آن تزریق بشود بخش مهمی از آن صرف هزینه‌های غیر ضرور و فاقد اولویت برنامه ای می‌شود و به گونه ای امواج استمرار رانت جویی و تشدید وابستگی به دنیای خارج و تعمیق نابرابری و فساد را دامن می‌زند و اگر به هر دلیل دولت از تزریق ارز در هر سطحی خودداری کند، امواج آینده هراسی و عدم اطمینان و تشدید بحران‌های چهارگانه مورد اشاره از طریق جهش‌های گاه و بیگاه نرخ ارز به نظام ملی تحمیل می‌گردد. دولت باید به این بلوغ فکری برسد که این دور باطل، انتهای نبوده و نداشته و مانند سه دهه گذشته زمان و منابع مادی و انسانی کشور را از پیگیری اصولی اهداف توسعه ملی به انحراف خواهد کشاند. براساس موارد اشاره شده، راهکارهای اجرایی مشخص زیر برای برون رفت از دور باطل مورد اشاره توصیه می‌گردد:

۱- اساسی ترین کار برای برچیدن مناسبات رانتی، شفاف سازی فرایندهای تصمیم گیری و تخصیص منابع رانتی است. بنابراین با توجه به ظرفیت‌های عظیم قانون اساسی در این زمینه، تصمیم گیری درباره نحوه تخصیص دلارهای نفتی باید به مجلس شورای اسلامی بازگردد تا به طور همزمان هزینه فرصت رانت جویی را بالا برده و دولت را پاسخگو کرده و زمینه‌های فساد زای تخصیص بی برنامه و تابع صلاحیتهای شخصی دلارها را از بین ببرد و با ایجاد فرصت مشارکت و نظارت مدنی، رابطه دولت ملت را نیز بر اعتماد متقابل مبتنی سازد.

۲- تجربه تاریخی نشان داده است که طمع دولت به فروش گرانتر ارز، یک ریشه اصلی دور باطل مزبور بوده و پیشنهاد می‌شود که به جای این رویکرد، دولت برنامه ای برای اصلاح ساختار هزینه ای خود تدارک ببیند و راه را بر همه طمع ورزی‌های رانت جویانه سوداگران در بازار ارز ببندد و بدینوسیله چشم انداز امیدوارکننده ای در افق دید مردم و تولید کنندگان قرار گیرد.

۳- عمل به دو پیشنهاد اول می‌تواند نیروی محرکه بزرگی برای اصلاح نظام اقتصادی کشور به شمار آید چرا که با بلوغ فکری حاصل شده، دولت و مجلس درخواست خواهند یافت که انجام اصلاحات درباره نرخ ارز نمی‌تواند مستقل از اصلاحات بایسته و متناسب در سیاست‌های پولی، سیاست‌های مالی، سیاست‌های تجاری و سیاست‌های صنعتی کشور صورت گیرد. دستیابی به این مهم تنها و تنها از طریق طراحی یک برنامه امکان پذیر است که در آن همه اصلاحات سیاستی بر محور امکان پذیری بقاء و بالندگی فعالیت‌های تولیدی و اداره یک زندگی شرافتمندانه با یک شیفت کار شایسته، صورت پذیرند. تنها در اینصورت است که می‌توان امید به آینده را در سطح ملی بازسازی کرد و آن زمانی است که به فشارهای خرد کننده به تولید کنندگان و عامه مردم خاتمه داده شود چراکه بالاترین هزینه‌های تأمین سرمایه در گردش در مقیاس جهانی، بالاترین فشارهای مالیاتی و ارقام سرسام آور هزینه مسکن را طی سه دهه گذشته متحمل شده اند در حالیکه شاهد ظهور طبقه نوکیسه‌های ابرثروتمند غیر مولد بوده اند و برای تحقق توسعه باید محدودیت‌ها به این گروه تعلق گیرد.

۴- شواهد مطالعاتی کافی و قانع کننده وجود دارد که نشان می‌دهد الگوی کنونی صادرات غیر نفتی نیز الگویی ناکارآمد و غیر توسعه ای است؛ به گونه ای که از طریق آن طی سه دهه گذشته نه اندازه سهم ایران در تجارت جهانی را افزایش داده و نه کیفیت فناوریانه محصولات کشور را ارتقاء داده است و در عمل به کانونی برای بازتولید مناسبات رانت جویانه و نابرابر ساز در عرصه‌های داخلی و خارجی مبدل شده است. بر این اساس، به ویژه در راستای مواجهه اصولی با موج جدید تحریم‌های ظالمانه آمریکا بهتر آن است که کل منابع ارزی حاصل از صادرات غیرنفتی که عموماً هزینه‌های ارزی آنها یا مستقیماً از ارز نفتی تزریق شده یا از طریق شیوه‌های جدید خام فروشی تامین شده است، در اختیار دولت قرار گرفته و مانند همه دولت‌های توسعه گرا از صادرکنندگان مبتکر و نوآور برای حضور در بازارهای جهانی حمایت ریالی شود.

۵- در اثر سیاست‌های کوتاه‌نگرانه و ضد توسعه ای تعدیل ساختاری طی سه دهه گذشته، بخشهایی از صنعت نیز در کشور آلوده به رانت شده است؛ ضمن آنکه در چارچوب ساختار نهادی موجود، هر صنعت-گری که به سمت عمق بخشی به ساخت داخل حرکت می‌کند تنبیه می‌شود و هر کس که به سمت رشد قارچ گونه مونتاژ کاری تمایل نشان می‌دهد برخورداری‌های بیشتری پیدا می‌کند و امواج تقاضا برای ارز به نام تولید را تشدید میکند. بر این اساس پیشنهاد می‌شود که در چارچوب طراحی یک سیاست صنعتی توسعه‌گرا ارز مورد نیاز برای مواد خام و اولیه واحدهای صنعتی، بر اساس ضابطه معینی که تضمین کننده دسترسی به اهداف ارتقاء بهره‌وری واحدهای صنعتی است، به نرخ رسمی تأمین شود. تا زمان تهیه سیاست صنعتی مورد نظر به طور مشخص پیشنهاد می‌شود که حمایت‌های دولت از تولید صنعتی تابع دو ضابطه قرار گیرد، نقطه شروع برای اعمال این دو ضابطه نیز از سال ۱۳۸۵ یعنی سال آغاز تحریم‌های جدید باشد. حمایت‌های دولت فقط به واحدهایی تعلق گیرد که از سال مزبور هر سال اظهار نامه مالیاتی داده باشند و دوم همواره لیست حق بیمه داده باشند به این ترتیب باب فعالیت کسانی که بدون اظهار نامه مالیاتی و بدون کارگر، مواد اولیه گرفته و با آن سوداگری می‌کنند، نیز بسته خواهد شد.

۶- برخورد قاطع و جدی با متخلفانی که ارز صادراتی را به کشور باز نمی‌گردانند همراه با ممنوعیت صادرات آن دسته از محصولات داخلی که در رده کالاهای اساسی و دارویی قرار دارند و در تامین آنها از ارز یارانه ای استفاده شده است تا زمان بهبود وضعیت و خروج از مشکلات موجود.

۷- از آنجایی که ارز حاصل از فروش منابع طبیعی یا رانت منابع کشور تنها و تنها متعلق به مردم است و تنها و تنها باید برای ارتقاء کیفیت زندگی آحاد مردم از آن استفاده شود، این منابع قابل عرضه به "به اصطلاح بازار" نیست. به همین دلائل، کلیه ارز حاصل از فروش مواد خام و اولیه معدنی، فولادی و پتروشیمی باید به بانک مرکزی فروخته شود و بازار ثانویه ارز تعطیل شود. نظر به عدم امکان مدیریت بازار ارز از محل عرضه و در نتیجه ضرورت مهار بازار ارز از طریق کنترل تقاضا، در شرایط کنونی اعمال محدودیت‌های جدی بر روی واردات کالاهای غیرضروری و غیراساسی، خروج ارز و قاچاق ضروری است؛

۸- مقابله با استمرار فعالیت بازار ارز آزاد غیر رسمی، بازار ثالث ارز و تشکیل کمیته ای متشکل از نخبگان علم اقتصاد و مدیران اجرائی مستقل و صاحب تجربه برای تخصیص ارز به تولید، دارو، کالاهای اساسی و ضروری و نظارت بر نحوه استفاده از آن، و نیز در صورت وجود منابع ارزی مازاد تعیین اولویت‌های بعدی توسط این کمیته؛

۹- شفاف سازی کامل فرآیندهای کسب درآمدها و مصارف ارزی و ریالی و واردات و صادرات؛

۱۰- اخذ مالیات از بخش مستغلات و سود بانکی و درآمدهای سفته بازی و سوداگری و همچنین لغو معافیت مالیاتی صادرات مواد خام و اولیه.

۱۱- پایش روزانه گردش نقدینگی از طریق یک سامانه مرکزی در وزارت اقتصاد و بانک مرکزی برای اجتناب از فعالیت‌های سوداگرانه و مخرب و شفاف سازی فرایند استفاده از منابع ارزی عمومی؛

۱۲- افزایش سالیانه دستمزد نیروی کار متناسب با نرخ تورم؛

۱۳- باز گرداندن قیمت‌ها به سطوح قبلی بعد از تخصیص ارز لازم به مواد اولیه تولید و حذف قیمت‌های اجحاف آمیز و و ظالمانه کنونی و اعمال مدیریت قیمت‌ها تا رفع بحران؛

۱۴- استقرار یک نظام توزیعی به نحوی که فشارهای مالیاتی از تولید کنندگان به حداقل رسیده و به مجموع درآمد افراد و خانوارها اصابت کند و نیازهای اساسی اقشار محروم و به ویژه محروم ترین اقشار جامعه تضمین شود. این خواست متفاوت از آن چیزی است که به عنوان بسته مکمل سیاست‌های تحمیل درد و رنج به ملت برای تسکین آلام آنها تدارک می‌شود.

تقی ابراهیمی سالاری، احمد اسد زاده، ناصر الهی، قدرت اله امام وردی، امراه امینی، مجتبی باقری، علی اصغر بانویی، سید محمد بحرینیان، حسین پناهی، خسرو پیرایی، جهان میر پیش‌بین، حسن تحصیلی، احمد توکلی، هاتف حاضری، حمیدرضا حری، سید غلامحسین حسنتاش، مهدی خدایرست مشهدی، سعید راسخی، حسین راغفر، مراد راهداری، محسن ریاضی، شهریار زروکی، علی اصغر سالم، سید محسن سجادی، بهرام سبحانی، احسان سلطانی، عباس شاکری، ابوالفضل شاه آبادی، ولی اله شهبازخانی، نرگس صالح نیا، جواد طاهر پور، حسن طایبی، فرهاد علی نژاد مهربانی، جمال فتح الهی، محمد حسن فطرس، محمد لشکری، محمد رضا لطفعلی پور، سید ابوالقاسم مرتضوی، غلامرضا مصباحی مقدم، مهدی مصطفوی، سعید ملک السادات، میر سعید مهاجرانی، میرحسین موسوی، فرشاد مومنی، سعید نایب، سید محمد باقر نجفی، سید احمد یزدان پناه، محمدرضا یوسفی، محمد قلی یوسفی، علی یونسی^{۲۲}

بازگشت کارت سوخت

مطابق گزارش‌ها گردش مالی قاچاق بنزین از ایران به کشورهای همسایه اندازه کل بودجه عمرانی این کشور است. رئیس دفتر رئیس جمهوری از طرح بازگشت دوباره کارت سوخت خبر داد و یکی از علت‌های آن را مقابله با قاچاق بنزین عنوان کرد.

با افزایش سرسام‌آور بهای دلار و دیگر ارزهای معتبر خارجی در بازار آزاد ایران، تفاوت بهای بنزین و دیگر فرآورده‌های نفتی در این کشور نسبت به کشورهای همسایه که پیش از این هم فاحش بود به شدت افزایش یافت.

خبرگزاری مجلس شورای اسلامی به تازگی در یک گزارش ویدئویی به ابعاد باورنکردنی قاچاق بنزین از ایران پرداخته و این وضعیت را "تاراج منابع ملی" خوانده است.

محمود واعظی، رئیس دفتر رئیس جمهوری، در حاشیه نشست

دولت در روز چهارشنبه ۱۸ مهرماه (۱۰ اکتبر) به خبرگزاری ایرنا گفت: «نخستین اقدامی که برای نظارت

بیشتر و مقابله با قاچاق مواد سوختی انجام می‌دهیم، احیای دوباره کارت سوخت است تا از این طریق بر خودروهایی که از بنزین استفاده می‌کنند، نظارت بیشتری داشته باشیم.»^{۲۳}

به موجب بند «و» و تبصره ۱۳ قانون بودجه سال ۱۳۸۶ و برابر تصمیمات ۳۰ خردادماه سال ۱۳۸۶ هیئت نمایندگان ویژه در تبصره ۱۳ قانون مذکور، از ساعت ۲۴ پنجم تیرماه سال ۱۳۸۶ سهمیه‌بندی بنزین برای کلیه وسایط نقلیه بنزین‌سوز، اعم از خودرو و موتورسیکلت و صرفاً با استفاده از کارت هوشمند سوخت اعمال شد.

این اقدام تاثیر مثبتی روی مصرف بنزین داشت و در سال ۱۳۸۵ میزان مصرف ۷۳۶۶۰ بود که این میزان در سال ۱۳۸۶ با منفی ۱۲ درصد رشد به ۶۴،۴۵۰ رسید. این اتفاق ناشی از آغاز سهمیه بندی سوخت در ایران و صدور کارت هوشمند بود. میزان مصرف بنزین در کشور تا سال ۱۳۹۳ بین ۶۴ تا ۶۹ میلیون لیتر باقی ماند و حتی در سال ۱۳۹۰ به ۵۹ میلیون لیتر نیز رسید.

وزیر صمت: سرکوب قیمت‌ها در دستور کار دولت نیست.

اظهار کرد: تولیدات داخل کشور با همه سختی‌ها و مشکلات توسط مردم و واحدهای صنعتی تولید می‌شوند و ما فقط آمارها را اعلام می‌کنیم.

وزیر صنعت، معدن و تجارت با بیان اینکه دشمن تحریم‌ها را از همان روز اول آغاز کرد و تاریخ‌های آنان درست نبود افزود: کارهای دشمنان در برابر توانایی انقلاب اسلامی چیزی نیست و اگر باهم باشیم مشکلات رفع شدنی است... وزیر صمت با تأکید بر اینکه سرکوب قیمت‌ها در دستور کار دولت نیست بلکه با گران‌فروشی با اجحاف مخالف هستیم گفت: تنها محل بررسی قیمت سازمان حمایت از مصرف‌کننده است که کالاها بررسی و قیمت‌گذاری می‌شود.

وی با بیان اینکه نیاز به تحریک تولید برای تولید بیشتر داریم خاطرنشان کرد: اصل ماجرای ارز، تحمیلی است و هیچ دولتی نمی‌خواهد که از افزایش ارز برای تأمین مخارج خود استفاده کند و این که دولت‌ها مسبب افزایش نرخ ارز می‌شوند اتهام بزرگی است.^{۲۴}

البته اکنون آقای محمد شریعتمداری پست وزارت صنعت معدن و تجارت را ترک کرده و به عنوان وزیر پیشنهادی کار و رفاه اجتماعی به مجلس معرفی گردیده است.

استعفای وزرای راه و شهرسازی؛ و صنعت و معدن و تجارت

چند وقتی بود که زمزمه‌هایی مبنی بر استعفای عباس آخوندی وزیر راه و شهرسازی به گوش می‌رسید برخی خبر از نوشتن نامه استعفا در شهریورماه می‌دادند اما دولت آنرا تکذیب کرد. از اوایل مهرماه نیز گمانه زنی‌هایی برای استعفای محمد شریعتمداری وزیر صنعت معدن و تجارت در فضای مجازی منتشر شد که این گمانه زنی‌ها سرانجام رنگ واقعیت به خود گرفت. نامه استعفای وزیر راه که در شهریور ماه تقدیم رییس جمهور شده بود سرانجام به تأیید رییس جمهور رسید و عباس آخوندی از قطار کابینه پیاده شد.

^{۲۳} - دویچه وله فارسی ؛ <https://p.dw.com/p/۳۶Sg۹>

^{۲۴} - خبرگزاری فارس: fna.ir/bogz۲v

اما داستان محمد شریعتمداری متفاوت تر است، رییس جمهور با استعفای او موافقت نموده و همزمان وی را به عنوان گزینه پیشنهادی برای وزارت کار و امور اجتماعی به مجلس معرفی نمود. به هر تقدیر در آستانه بازگشت دور دوم تحریم‌های اقتصادی امریکا چهار وزارت خانه اقتصادی دولت بدون وزیر اداره می‌شوند. که رییس جمهور سرانجام گزینه‌های پیشنهادی خود را به مجلس معرفی نمود.

«حجت‌الاسلام و المسلمین حسن روحانی چهار گزینه نهایی را به عنوان وزیر برای تصدی وزارت‌خانه‌های «صنعت، معدن و تجارت»، «امور اقتصاد و دارایی»، «کار، تعاون و رفاه اجتماعی» و «راه و شهرسازی»، به مجلس معرفی کرد.

حسینعلی امیری معاون پارلمانی رئیس جمهور با تایید این خبر اعلام کرد نامه معرفی وزرای چهار وزارتخانه را صبح امروز [۲۹ مهرماه] در جلسه علنی مجلس شورای اسلامی به علی لاریجانی رئیس مجلس شورای اسلامی تقدیم کرده است.

به گفته امیری، رئیس‌جمهور در اجرای اصل ۱۳۳ قانون اساسی، در نامه‌ای به علی لاریجانی رئیس مجلس شورای اسلامی فرهاد دژپسند، محمد شریعتمداری، رضا رحمانی و محمد اسلامی را برای تصدی وزارت‌خانه‌های اقتصاد؛ کار، تعاون و رفاه اجتماعی؛ صنعت، معدن و تجارت و راه و شهرسازی به مجلس معرفی کرد. ^{۲۵}

نارضایتی مراجع عظام تقلید از شرایط اقتصادی و سوء تدبیرها

در دوماه گذشته مراجع تقلید در جلسات مختلف نارضایتی خود را از گرانی‌ها و برخی سوء تدبیرها ابراز داشته اند که در ادامه برخی از این اخبار را تقدیم می‌کنیم.

آیت‌الله مکارم شیرازی: مطرح کردن مشکلات از جمله گرانی‌ها وظیفه علماست

آیت‌الله ناصر مکارم شیرازی ظهر امروز در دیدار رئیس سازمان تبلیغات اسلامی با اشاره به افزایش گرایش به اسلام در دنیا اظهار کرد: دنیا در زمان کنونی فرصت زیادی برای پذیرش اسلام و مکتب

اهل بیت(ع) دارد چون از مادی گرایی خسته شده است، ولی تکفیری‌ها چهره اسلام را دگرگون کردند، حساب این افراد از اسلام جداست

استاد برجسته حوزه علمیه قم افزود: سازمان تبلیغات اسلامی باید برنامه ریزی کامل داشته و بر روی رسانه‌ها حساس باشد. این سازمان نباید از فضای مجازی غافل شود، این فضا در برنامه‌های تبلیغی سازمان مورد توجه قرار بگیرد تا از آسیب‌ها جلوگیری شود.

وی خاطرنشان کرد: مطرح کردن مشکلات مردم از جمله گرانی‌ها و وظیفه علما است و باید مرتب این مسائل را به مدیران کشور بگوییم.^{۲۶}

آیت الله نوری همدانی : مسئولان باید به اوضاع جامعه نظارت داشته باشند / حوزه علمیه باید در برابر تصویب FATF مقاومت کند

ایشان در ابتدای درس خارج فقه روز ۱۱ مهرماه فرمودند: نظام اسلامی که به وجود آمده بر اساس اسلام و مبانی اسلامی بوده است، بنابراین همه مدیران و مسئولان در برابر مردم مسئول هستند، الآن گرانی طوری شده که مردم آن را به وضوح احساس می‌کنند، مسئولان باید به اوضاع جامعه نظارت داشته باشند.

وی با تأکید بر اینکه جریان سکه، دلار و خودرو که در جامعه به وجود آمده درگیری و التهاب در جامعه ایجاد می‌کند، افزود: امام صادق(ع) فرموده‌اند در هر نقطه مسکونی باید سه قدرت وجود داشته باشد، نخست اینکه در جامعه باید فقیه‌ای عالم به اوضاع زمان و پرهیزگار باشد، دوم طبیب مورد اعتمادی در جامعه باشد که به وضعیت ابدان رسیدگی کند، و سوم اینکه جامعه نیازمند امیر و مدیری خیر و خیراندیش است.

مرجع تقلید شیعیان با اشاره به ماهیت لایحه FATF گفت: این قرارداد چندین ماده دارد، این‌ها می‌خواهند برای جلوگیری از تروریست قاعده‌ای وضع کنند، و همه باید هم‌پیمان برای جلوگیری از تروریست شوند.

آیت‌الله نوری همدانی با اشاره به کشورهای طرف قرارداد لایحه FATF ابراز کرد: این لایحه به مجلس رفته و در حال بررسی است، اختیار را می‌خواهند به دست کسانی بدهند که در امریکا ما را تحریم می‌کردند، و یا کسانی که می‌گفتند به اسرائیل می‌خواهیم کمک کنیم مصادیق تروریست را بیان می‌کنند اما اسرائیل را تروریست نمی‌دانند درحالی‌که حزب‌الله لبنان را تروریست می‌دانند کم‌کم کار به جایی می‌رسد که سپاه پاسداران را نیز به عنوان تروریست معرفی می‌کنند.

وی با تأکید بر اینکه تلاش دشمنان در این لایحه نقشه‌ای برای جلوگیری از اسلام است، تصریح کرد: برخی مانند برجام این توافق‌نامه را می‌خواهند به مجلس بیاورند و آن را به تصویب برسانند، درحالی‌که یک طرف قرارداد امریکا، اسرائیل و عربستان هستند که حزب‌الله لبنان را تروریست دانسته و اسرائیل را تروریست نمی‌دانند.

استاد درس خارج حوزه‌های علمیه قم با تأکید بر لزوم هوشیاری و بیداری حوزه‌های علمیه در برابر تصویب این لایحه گفت: حوزه علمیه باید بیدار باشد، حوزه‌های علمیه با تمام قوای خود در برابر تصویب این لایحه مقاومت می‌کند و نمی‌گذارد این قرارداد به تصویب برسد.^{۲۷}

حضرت آیت الله علوی_گرگانی: تصویب قراردادهای همکاری با FATF به مصلحت کشور و نظام نیست.

حضرت آیت الله علوی گرگانی در دیدار جمعی از اساتید مرکز اقتصاد مقاومتی حوزه علمیه قم فرمودند: در جریان برجام همه دیدند که دشمن چگونه عمل کرد و به چه نتیجه ای رسید. هنوز هم که هنوز است نتوانسته اند این قرارداد را سرو سامان دهند. دقیقاً همان موضوعی که مقام معظم رهبری و مرحوم امام رحمه الله بارها فرمودند صحیح است که هر مقدار ما

حالت انقیاد و عقب نشینی داشته باشیم آنها تقاضای بالاتر می‌کنند و اگر به همین ترتیب پیش رود نهایتاً دیگر هیچ اختیاری برای ما باقی نمی‌گذارند. ما نباید اختیار امور مالی کشور را به دست دشمن بدهیم و این مطلب واضح و مشخص است. اگر هم نیاز به تصویب قوانین مالی است این قوانین به صورت داخلی و با نظارت خود ما باشد.

بنده نظرم این است که با توجه به اشارات مقام معظم رهبری و راهنمایی ایشان و بیانات مراجع عظام تقلید تصویب این قرارداد FATF به مصلحت کشور و نظام نیست.

من از برادران و خواهران مجلس می‌خواهم که همیشه زیر نظر مبارک #رهبری حرکت کنند و کارهای کارشناسی را با ایشان مطرح کرده و هر چه که ایشان راهنمایی کردند عمل شود. نباید به دشمن تکیه و امید داشته باشیم و اگر به دشمنان اعتماد کردیم آتش گرفتاری نصیب ما خواهد شد. امید است که مسئولین در مجلس و دولت عنایت کنند و نظر مبارک رهبری و مراجع را در کشور پیاده کنند و از شما عزیزان هم تشکر می‌گردد.

آیت الله العظمی مکارم شیرازی: دولت اجازه کاهش قیمت دلار از ۱۰ هزار تومان را نمی‌دهد/دولت در گرانی بی‌تقصیر نیست

به گزارش خبرگزاری فارس از قم، آیت‌الله ناصر مکارم شیرازی در درس خارج فقه خود که در مسجد اعظم قم برگزار شد به مشکل گرانی در جامعه اشاره کرد و افزود: متأسفانه امروز یکی از مشکلات پیچیده ای که کمر مردم را شکسته گرانی است.

وی با اشاره به اینکه در جامعه شاهد هستیم که مشکلات را گردن یکدیگر می‌اندازند، بیان کرد: دولت مشکلات را از ناحیه مردم و مردم مشکلات را از سوی دولت می‌بینند باید در این شرایط گفت که همه مقصر هستند و هر کسی باید از خودش شروع کند تا مشکلات حل شود.

این مرجع تقلید با تاکید بر اینکه دولت بدون شک در مشکل گرانی بی تقصیر نیست، تصریح کرد: ابتدا بازار اولیه، بعد ثانویه و حالا هم بازار ثالثه درست کرده اند تا مبدا دلار از ۱۰ هزار تومان پایین تر بیاید، مشخص است که خودشان در این قضیه نقش دارند.

وی با اشاره به وضعیت انبارهای محتکران گفت: پلمب کردن این انبارها آیا فایده ای دارد؟ باید کالاهای احتکار شده با قیمت عادلانه در بازار و بین مردم توزیع شود.

آیت الله مکارم شیرازی با اشاره به ضعف قوانین قضایی در این مسائل افزود: باید برای اینها یکی یکی پرونده تشکیل شده و برای هر کدام حکم صادر شود.

وی با اشاره به حکم شرعی در خصوص احتکار تاکید کرد: حکم این است که درب انبار باز شده و کالاهای احتکار شده با قیمت عادلانه به مردم عرضه شود.^{۲۸}

نامه نگاری اساتید اقتصاد درباره بانکداری اسلامی

به گزارش خبرنگار مهر، جمعی از صاحب نظران حوزوی و دانشگاهی در حوزه اقتصاد اسلامی با ارایه نقطه نظرات خود در مورد طرح جدید بانکداری اسلامی اعلام کردند. در این نامه که خطاب به مجلس شورای اسلامی نگاشته شده است، پیشنهاد شده است: گروهی از خبرگان حوزوی و دانشگاهی متخصص در اقتصاد اسلامی تشکیل شده و از سویی به طور دقیق ریشه ها و علل عدم موفقیت اجرای قانون عملیات بانکداری بدون ربا در سی و چهار سال گذشته را بررسی کنند و از جانب دیگر در مورد قابلیت طرح «قانون جامع بانکداری جمهوری اسلامی ایران» برای اصلاح و رفع ناکارآمدی قانون فعلی بانکداری، ارزیابی و داوری درستی را صورت دهند و نتایج آن به مجلس شورای اسلامی جهت اصلاح طرح منعکس گردد. به دلیل اهمیت موضوع متن کامل نامه در ادامه تقدیم می شود:

بسم الله الرحمن الرحيم

بیانیه اتمام حجت جمعی از صاحب نظران حوزوی و دانشگاهی اقتصاد اسلامی در مورد «طرح جدید بانکداری اسلامی»

وَالَّذِينَ اجْتَنَبُوا الطَّاعُوتَ أَنْ يَعْبُدُوهَا وَأَنَابُوا إِلَى اللَّهِ لَهُمُ الْبُشْرَى فَبَشِّرْ عِبَادَ الَّذِينَ يَسْتَمِعُونَ الْقَوْلَ فَيَتَّبِعُونَ أَحْسَنَهُ أُولَئِكَ الَّذِينَ هَدَاهُمُ اللَّهُ وَأُولَئِكَ هُمْ أُولُو الْأَلْبَابِ (الزمر، ۱۸)

مقام معظم رهبری دامت برکاته: اگر حکومت اسلامی، حکم اسلامی را به خوبی اجرا کند، حوزه علمیه باید با تمام وجود از آن حمایت کند و اگر دچار اشتباه می شود، تذکر دهد (بیانات در دیدار اعضای شورای عالی حوزه ها، ۹۵/۷/۱۱) ... در مسائل اقتصادی کشور، ما این همه راجع به مسائل اقتصادی حرف میزنیم، همه هم تصدیق میکنند؛ اقتصاد مقاومتی را مطرح کردیم، همه هم از صدر تا ذیل تأیید میکنند، تصدیق میکنند، برایش جلسه و کمیته و کمیسیون و مانند اینها هم تشکیل میدهند، [اما] آن چنان که باید و شاید کار پیش نمی رود. خب اشکال کجا است؟ یک گره علمی وجود دارد؛ این گره علمی را چه کسی باید باز کند؟ شما

^{۲۸} - خبرگزاری فارس <http://fna.ir/bnqtnw>

که در دانشگاه هستید باید باز کنید. (بیانات در دیدار جمعی از استادان، نخبگان و پژوهشگران دانشگاه‌ها، ۳۱/۰۳/۱۳۹۶)

حضور محترم نمایندگان مجلس شورای اسلامی

بعد از سلام و احترام

استحضار دارید طرح جامع بانکداری اسلامی در کمیسیون اقتصادی مجلس شورای اسلامی پیگیری می‌شود و به گفته یکی از اعضای این کمیسیون «با توجه به تخصصی بودن مواد ۲۰۰ گانه طرح مذکور روند تصویب آن در صحن علنی مجلس زمان زیادی می‌طلبد و از این رو تقاضای تفویض اختیار تصویب آزمایشی طرح مذکور در کمیسیون اقتصادی توسط جمعی از نمایندگان مجلس با توجه به اصل ۸۵ قانون اساسی ارائه شده است.» (۹۷/۶/۱۰) می‌دانید که این طرح نشیب و فرازهای زیادی را از سر گذرانده است. نخست با عنوان «طرح بانکداری بدون ربا»، با امضای ۲۱ نفر و با ۶۷ ماده، در تاریخ ۹۴/۲/۱۷ به مجلس نهم ارائه شد، تصویب این طرح قبل از پایان دوره مجلس به سرانجام نرسید. با گذشت زمان قسمت‌هایی از این طرح حذف شد و مواد زیادی به آن اضافه شد و در حالی که از ۶۷ ماده به ۲۱۹ ماده افزایش یافته بود، با عنوان: «طرح بانکداری جمهوری اسلامی ایران» (چاپ شده در تاریخ ۹۵/۷/۴)، با امضای ۲۲۵ نفر از نمایندگان که تعداد اندکی از آنان از ارائه دهندگان طرح اولیه بودند، تحویل هیأت رئیسه شد و در دستور کار مجلس قرار گرفت. با وجود نقدها و ایرادهای مختلفی که مجامع علمی حوزوی و دانشگاهی بر این طرح گرفتند، تهیه کنندگان آن همچنان بر تصویبش اصرار داشتند تا این که اخیراً با کمال شگفتی خبردار شدیم که این طرح با تغییرات زیاد و با عنوان: «طرح جامع بانکداری اسلامی» قرار است به وسیله کمیسیون اقتصادی مجلس تصویب شود و به صورت آزمایشی به اجرا گذاشته شود.

به گفته رئیس کمیته پولی و بانکی مجلس، این طرح از تلفیق و تجمیع سه طرح «طرح بانکداری جمهوری اسلامی ایران»، «طرح بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران»، «طرح تاسیس بانک توسعه جمهوری اسلامی ایران» و یک لایحه «لایحه اصلاح قانون پولی و بانکی کشور» با عنوان طرح «قانون جامع بانکداری جمهوری اسلامی ایران» تهیه شده است.

با وجود زحماتی که برای این طرح کشیده شده است در تصویب آن عجله می‌شود و لازم است کار اساسی در این مورد صورت گیرد. آیا عجله در تصویب این طرح به این اهمیت آیا به صلاح کشور است؟ پیش فرض اصلی تهیه کنندگان طرح مذکور، ناموفق بودن اجرای قانون عملیات بانکداری بدون ربا در سی و چهار سال گذشته بوده است. سوال بسیار مهم این است که آیا طرح «قانون جامع بانکداری جمهوری

اسلامی ایران» موجب انطباق با موازین اسلامی و اصلاح نظام بانکی خواهد شد؟ لازم به ذکر است نسخه قبلی طرح موسوم به «طرح بانکداری جمهوری اسلامی» که در ۹۵/۷/۴ از سوی همین طراحان آماده شده بود و طرح حاضر اصلاح شده همان طرح است، در چندین مجموعه علمی حوزوی و دانشگاهی از جمله انجمن اقتصاد اسلامی حوزه، مرکز فقهی ائمه اطهار علیه‌السلام، مؤسسه امام خمینی رحمه‌الله‌علیه، دانشگاه خوارزمی تهران و دانشگاه شهید بهشتی در قالب نشستهای کارشناسی ارائه شده بود، اما نتوانست نظرات نخبگان را جلب نماید و نقدهای جدی و اساسی بر آن وارد شد. نقدها چنان جدی و فراگیر بود که حتی نتوانست توافق نسبی نخبگان حوزوی و دانشگاهی را بدست آورد. اما طرح «قانون جامع بانکداری جمهوری اسلامی ایران» که تا این لحظه در این قبیل مجامع در معرض آراء گذاشته نشده و نظرات صاحب‌نظران اخذ نشده است، چرا چنین شتابزده قرار است تصویب شود؟ با توجه به وجود گرایشهای مختلف در مورد بانکداری اسلامی در بین صاحب‌نظران اقتصاد اسلامی چرا اختیار بررسی و تصمیم‌گیری در رابطه با موضوعی به این اهمیت، فقط به تعدادی محدود از یک گرایش سپرده شده است؟ البته سعی وافر تهیه‌کنندگان مشکور است، اما آیا بهتر و بلکه متعین نیست در این مورد از ظرفیت حداکثری اقتصاددانان و کارشناسان کشور استفاده شود؟ آیا لازم نیست این طرح مهم در معرض اظهار نظر تمامی نخبگان، متخصصان و کارشناسان گذاشته شود؟ پیشنهاد ما این است گروهی از خبرگان حوزوی و دانشگاهی متخصص در اقتصاد اسلامی تشکیل شده و از سویی به طور دقیق ریشه‌ها و علل عدم موفقیت اجرای قانون عملیات بانکداری بدون ربا در سی و چهار سال گذشته را بررسی کنند و از جانب دیگر در مورد قابلیت طرح «قانون جامع بانکداری جمهوری اسلامی ایران» برای اصلاح و رفع ناکارآمدی قانون فعلی بانکداری، ارزیابی و داوری درستی را صورت دهند و نتایج آن به مجلس شورای اسلامی جهت اصلاح طرح منعکس گردد. روشن است که بررسی مبسوط و جامع این دو موضوع از حوصله این نوشتار خارج است، لکن برای استحضار نمایندگان محترم به برخی از اشکالات اساسی طرح «قانون جامع بانکداری جمهوری اسلامی ایران» می‌پردازیم:

۱. **تبیین ضرورت طرح جایگزین:** آیا لازم نیست در مقدمه قانونی به گستردگی طرح بانکداری، چکیده دلیل کنار گذاشتن قانون قبل و تدوین قانون جدید بیان شود؟ چه مشکلی در حوزه پولی وجود داشته که قانون موجود نمی‌تواند برطرف کند و نیاز به تغییر قانون احساس شده است؟ به این ترتیب معلوم خواهد شد آیا مشکل درست شناسایی شده یا نه؟ همچنین اگر مشکل درست شناسایی شود، معلوم خواهد شد که این طرح می‌تواند آن مشکلات را برطرف کند یا نه؟ تحقیق این است که این طرح از هر دو ناحیه دچار مشکل است. این طرح معلولها را به جای علت گرفته و در نتیجه راه حل‌هایش دچار مشکل است. اصول و اهداف اسلامی حاکم بر این طرح ناقص است. مبانی بانکداری اسلامی در این طرح بسیار گنگ و غیر مصرح است و تنها با تعبیه شورای فقهی قضیه را فیصله داده است. الگوی بانکداری هم در این طرح نامشخص است.

۲. **خلق پول:** یکی از مهمترین مسائل نظام بانکی مساله خلق پول است. بانک به یمن بانک بودن به منزله ماشینی است که پول پر قدرت تزریق شده به اقتصاد را از طریق سازوکار خلق پول به چند برابر پول منتشره اولیه تبدیل می‌کند. در حالی که انتشار پول در تمامی کشورها از وظایف اختصاصی و انحصاری بانک‌های مرکزی می‌باشد و با نظارت قوای دیگر و حساسیت‌ها و دقت‌های علمی و قانونی و انجام هزینه‌های معتابهی انجام می‌گیرد، بانک‌ها

بدون انجام هیچگونه هزینه و یا انجام تشریفاتی نسبت به خلق پول اقدام می‌نمایند. خلق پول پیامدهای متعددی در اقتصاد دارد که برخی عبارتند از: جدایی بخش پولی از بخش واقعی، کاهش ارزش پول ملی و در نتیجه بی عدالتی و ... به گونه ای که اقتصاددانان معروفی از قبیل فریدمن و ایروینگ فیشر ذخیره صد در صدی را پیشنهاد کرده اند. در این مورد سؤالات جدی از قبیل این سؤال مطرح است: مواهب و درآمد بادآورده و بسیار زیاد خلق پول به چه دلیل به بانک‌ها تعلق می‌گیرد؟ همچنین سود حاصل از بکارگیری سپرده‌های جاری از سوی بانکها به چه کسی تعلق دارد؟ چرا همه این سود که مبلغ اصلی سود بانکها را تشکیل می‌دهد متعلق به بانکها باشد و بانکها به طور مجانی از وجوه مردم بهره مند شوند؟ چنین رانتی با عدالت اسلامی ناسازگار است. مضافاً به اینکه قدرت تخریبی فراوانی به بانکها می‌دهد.

مطابق ماده ۱۰۲ طرح جامع بانکداری جمهوری اسلامی، رابطه حقوقی سپرده گذار با بانک در سپرده جاری، «قرض بدون بهره» و مطابق ماده ۱۰۴ آن، رابطه حقوقی سپرده گذار با بانک در سپرده قرض الحسنه، «وکالت برای اعطای قرض الحسنه» در نظر گرفته شده است که از نظر فقهی جای بحث دارد. تفکیک بین سپرده جاری و قرض الحسنه به این که رابطه حقوقی در اولی قرض بدون بهره و

در دومی وکالت است، صحیح نیست، زیرا این دو ماهیتاً با یک دیگر تفاوتی ندارند و در قانون فعلی عملیات بانکی بدون ربا مصوب ۱۳۶۲ نیز، ماهیت آن دو یک چیز، یعنی «قرض» به حساب آمده است؛ اما جالب تر این است که در ماده ۱۰۲ طرح جامع بانکداری پس از تصریح به اینکه رابطه بانک با سپرده گذار در سپرده جاری، «قرض بدون بهره» است؛ نتیجه می‌گیرد: «بنابراین، مانده حساب‌های سپرده

جاری متعلق به بانک می‌باشد و بانک متعهد است که معادل اصل سپرده جاری سپرده گذاران را عندالمطالبه، فوراً پرداخت کند». این اولین بار است که در قانون به صراحت، مالکیت بانک‌های دولتی و خصوصی بر مانده سرمایه‌های عظیم مردم در حساب‌های جاری آنها تثبیت می‌شود. تا به حال که این صراحت وجود نداشت، نظام بانکی در مورد مانده حساب‌های جاری فعال ما یشاء بود و دیناری از منافع این سپرده‌ها را به سپرده گذاران پرداخت نمی‌کرد، چه رسد به اینکه در قانون تصریح شود بانک‌ها مالک اموال مردم هستند. «قرض» نامیدن سپرده‌های مردم از اساس اشتباه است. تلقی و ارتکاز سپرده گذاران این نیست و آنان هیچ‌گاه راضی به این گونه تصرفات مالکانه بانک‌ها نیستند، ولی از باب اضطرار مجبورند برای حفظ اموال و مدیریت دریافت‌ها و پرداخت‌های خود، آنها را در حساب جاری نزد بانک به امانت بگذارند.

نکته ای که در این جا وجود دارد این است که تا زمانی که بانک‌های ایران دولتی بود می‌شد، در مورد منافع ناشی از خلق پول و مانده حساب‌های جاری و غیره با این توجیه که دولت متعلق به عموم مردم است و این گونه منافع به عموم مردم می‌رسد، دهان منتقدان را بست، اما اکنون که بانک‌های خصوصی قدرت گرفته و در بعضی موارد بانک‌های دولتی را به حاشیه رانده اند، چرا باید ساکت ماند و این رویه ناعادلانه را ادامه داد. برخی از بانک‌های خصوصی اکنون چنان فربه شده اند که نه تنها در اقتصاد بلکه در سیاست و فرهنگ ایران دست اندازی می‌کنند و اگر این روند متوقف نشود، مالکان این بانک‌ها در تعیین آینده سیاسی ایران، نقش اساسی خواهند داشت.

۱. **صوری سازی:** یکی از مهم ترین آسیب‌های عملیات فعلی بانکداری جمهوری اسلامی ایران که طراحان این طرح هم به کرات و در مجامع و جلسات مختلف به آن اقرار و اذعان داشته اند، «صوری بودن قراردادهای بانکی» است. موضوعی که از ابتدا و مکرراً مورد انتقاد مراجع عظام تقلید دامت توفیقاتهم بوده است. البته تهیه کنندگان طرح « قانون جامع بانکداری جمهوری اسلامی ایران » مدعی هستند که در این طرح مشکل صوری سازی حل شده است. اما مطالعه طرح، صحت این ادعا را مخدوش می‌نماید، به عنوان نمونه در ماده ۱۱۵ طرح « قانون جامع بانکداری جمهوری اسلامی ایران »، آمده است: « بانک‌ها می‌توانند برای خرید کلیه کالاها و خدماتی که مبادله آنها منع شرعی و قانونی ندارد، از طریق عقود با نرخ سود معین، یعنی عقود که تعیین نرخ سود آنها در هنگام قرارداد شرعاً جایز است، مانند مرابحه و اجاره به شرط تملیک، به مشتریان خود تسهیلات پرداخت کنند.» حقیقت امر این است که این ماده پیشنهادی وضعیت را به مراتب بدتر از قبل خواهد نمود. جالب اینکه در طرح بانکداری جمهوری اسلامی ایران ۹۵/۷/۴ برای دستیابی بانک به سود معین در ماده ۶۲ آمده بود « ماده ۶۲ - بانک‌ها می‌توانند برای خرید کلیه کالاها و خدماتی که مبادله آنها منع شرعی و قانونی ندارد، از طریق عقود با

بازدهی معین، یعنی عقودی که تعیین نرخ سود آنها در هنگام قرارداد شرعاً جایز است (مانند مرابحه، اجاره به شرط تملیک، جعاله، استصناع و خرید دین) تسهیلات پرداخت نمایندند».

دلیل تأکید بر این دو عقد و نام نبردن از سایر عقود با بازدهی ثابت چیست؟ پیش از این یکی از قراردادهایی که مبنای عمل بانکها قرار داشت، فروش اقساطی بود که با وجود ضوابطی که در آیین نامه‌ها تدوین شد در بیشتر موارد (بر اساس گزارشهای مرکز پژوهشهای مجلس شورای اسلامی) بصورت صوری به آن عمل می‌شد. از نظر فقهی و حقوقی، حقیقت مرابحه و فروش اقساطی واحد است. مرابحه‌ی وکالتی که در این طرح مورد نظر است ضعیف‌ترین عقد و نزدیکترین عقد به صوری سازی و ربوی سازی عملیات بانکی می‌باشد. در روایات متعدد آمده که اصحاب از امام صادق (ع) در مورد صحت مرابحه وکالتی سؤالات و شبهاتی را مطرح نموده‌اند. مهمترین منشأ این سؤالات شباهت این عقد به معاملات ربوی می‌باشد و از این رو آن حضرت شرایطی برای صحت مرابحه وکالتی برشمرده‌اند که امکان عمل به آنها در بانکهای تجاری وجود ندارد. بانکهایی که تاکنون با صوری سازی قراردادهای، از عمل به قوانین بطور آشکار تخلف می‌نمودند با قانونی شدن این عقد، مستمسک قانونی برای مشروع و قانونی نمودن اقدامات خلاف شرع خود، خواهند داشت و عقود مشارکتی را طرد نموده و عمده تسهیلات را در قالب مرابحه وکالتی که فاقد ضوابط شرعی لازم است ارائه خواهند کرد. خودتان قضاوت بفرمایید با حاکمیت این عقد بر نظام بانکی کدام مشکل حل خواهد شد؟ چه اتفاق جدیدی رخ خواهد داد؟ مگر فروش اقساطی و حتی مرابحه تاکنون در بانکها وجود نداشته است؟ به شهادت گزارش مرکز پژوهشها صوری سازی و عملیات ربوی اختصاص به عقود مشارکتی نداشته و در فروش اقساطی و مرابحه هم قسمت عمده عملیات صوری انجام شده است. از این رو می‌توان گفت مهمترین مشکل این طرح از نظر شرعی که تفصیل ادله و اثبات آن موکول به فرصتی دیگر است، ماده ۱۱۵ آن می‌باشد و این همان ماده ای است که طراحان آن را مهمترین امتیاز این طرح می‌دانند.

۲. ساختار بانک: همانگونه که گفته

شد یکی از ریشه‌های مشکلات عمده ای که نظام بانکی در ۳۴ سال گذشته داشته به ساختار بانکها مربوط است. مستحضرید که اساس کار بانک سرمایه داری ربوی، مبتنی بر چهار رکن است: مبلغ، مدت، نرخ

و جریمه تاخیر و مبنای تمامی فعالیت‌های نظام بانکی متعارف حفظ همین ساختار است که صوری سازی یکی از نتایج و تالی فاسدهای آن است. بانک از عقود شرعی به عنوان پوشش برای رسیدن به سود مورد نظرش استفاده ابزاری می‌کند. ساختار بانک از عمده عللی می‌باشد که در متون و مطالب منتشره برای نشان دادن علت صوری سازی بانک عنوان شده است و در طرح جامع بانکداری برای تغییر ساختار تدبیری اندیشیده نشده است.

۳. بانک مرکزی: مباحث مربوط به بانک مرکزی نزدیک نصف طرح « قانون جامع بانکداری

جمهوری اسلامی ایران » را به خود اختصاص داده است. در این زمینه مطالب زیادی را می‌توان مطرح نمود. به عنوان نمونه:

بانکداری اسلامی

۱. یکی از اشکالات اساسی قابل طرح این است که تا زمانی که ساختار نظام پولی بر اساس تعالیم اسلامی طراحی نشود، نمی‌توان در مورد ضرورت وجودی بانک مرکزی، ساختار و وظایف و اختیارات آن سخن گفت. ابتدا باید ساختار نظام بانکی اصلاح شده، سپس بر اساس آن ساختار درستی برای بانک مرکزی طراحی شود، آنگاه از «بانک مرکزی مقتدر و مستقل» سخن گفته شود.

۲. در این طرح رابطه مجلس با بانک مرکزی و کیفیت نظارت مجلس بر بانک و نیز چگونگی پاسخگویی بانک مرکزی در قبال مجلس و همچنین ابزارهای نظارتی مجلس بر بانک مرکزی روشن نیست.

۳. مشخص نیست که آیا مبنای این طرح استقلال بانک مرکزی است یا خیر. اگر مدل استقلال را دنبال می‌کند الگوی استقلال آن چیست؟ رابطه آن با ریاست جمهور و وزارت اقتصاد و دارایی و نیز مجلس و ... چگونه است؟

۴. با وجود این ابهام‌ها و اینکه هم اکنون بانک مرکزی ابزار دست استفاده بایسته قوه مجریه است و به وسیله محفلی کم تعداد از رئیس جمهور وقت و چند تن مشاورانش اداره می‌شود و این زینده نظام جمهوری اسلامی نیست و این طرح برای حل این مسأله کار درخوری انجام نداده است، مشاهده می‌شود که در ماده ۵ - قسمت ب: اختیاراتی که در این بند برای بانک مرکزی ذکر شده است آن را حاکم علی الاطلاق اقتصاد کشور می‌کند هرچند به ظاهر عبارت «در چارچوب قانون» این اختیارات را محدود می‌نماید، اما این عبارت مبهم است به ویژه بندهای ذیل:

- مشارکت و عضویت در نهادهای بین‌المللی؛
- همکاری و تبادل اطلاعات با بانکهای مرکزی و مقامات نظارت بانکی سایر کشورها؛
- تأسیس و مشارکت در شرکتهای داخلی و خارجی؛
- سایر اموری که به تشخیص هیأت عالی برای تحقق اهداف بانک مرکزی مورد نیاز است.

۱. ترکیب هیات عالی بانک مرکزی بسیار ضعیف است و نمی‌توان سیاستگذاری کلان پولی کشور و نظارت بر آن را به عهده چنین هیاتی قرار داد. زیرا تصمیمات این هیات بر کل اقتصاد و نیز امور امنیتی و فرهنگی و اجتماعی جامعه تاثیرگذار خواهد بود. (ماده ۷)

۲. شرایط عمومی اعضای هیات عالی نیز کفایت نمی‌کند. شبیه شرایط داوطلبان ریاست جمهوری در قانون اساسی است.

۳. چگونگی مدیریت نقدینگی کشور در این طرح مغفول است.

البته گنجاندن برخی موارد از قبیل پیشنهاد تشکیل بانک توسعه جمهوری اسلامی ایران از نکات مثبت این طرح است.

۱. **شفافیت:** لزوم شفاف شدن تمامی عملیات نظام بانکی از بایسته‌هایی است که همگان بر آن اجماع دارند. این امر می‌تواند موجب جلوگیری از شیوع فساد در نظام پولی کشور گردد. امکان طراحی یک نظام شفاف سازی بومی با استفاده از ظرفیت‌های نخبگان و متخصصان دلسوز موضوعی است که طرح از آن غافل است. می‌دانیم انقلاب گسترده و فراگیری در خصوص بکارگیری بانکداری مجازی و بانکداری الکترونیک در دنیای امروز رخ داده است. آیا لازم نیست در قانون پولی کشور سازوکاری با استفاده از بکارگیری تکنولوژی Blockchain پیشنهاد شود؟

۲. **شورای فقهی:** گر چه اصل شورای فقهی از نکات مثبت این طرح است اما در صورت عدم

اصلاح ساختار بانک و بازنگری جدی در قوانین پولی و بانکی و رفع نواقص صوری سازی آنها، خوف آن وجود دارد که ناکارآمدیهای حال و آتی نظام بانکی به این شورا و بلکه به خود فقه منتسب گردد. در حال حاضر که فقها عمدتاً وضعیت و شرایط فعلی را غیر شرعی می‌دانند شاهد چنین اظهار نظرهایی می‌باشیم، چه رسد به زمانی که شورای فقهی نیز به ساختار علیل مد نظر طراحان افزوده گردد. فراموش نکرده ایم که امام امت قدس سره پس از حذف نظام شاهنشاهی اقدام به تاسیس نظام مبتنی بر ولایت فقیه فرمودند. چرا که با حفظ مناسبات و ساختار رژیم گذشته امکان اعمال حاکمیت فقیه جامع الشرایط وجود نداشت. یادآوری این نکته خالی از فایده نمی‌باشد که شورای فقهی در سالهای اخیر در بانک مرکزی وجود داشته اما به دلایل مختلف از جمله مشکلات ساختاری بانک‌ها نتوانسته است اقدام درخوری در راستای تصحیح مسیر نظام بانکی انجام دهد. ممکن است گفته شود این شورا تاکنون جنبه مشورتی داشته و با این طرح شورای فقهی قانونی می‌شود. در پاسخ باید یادآور شد که به گفته برخی اعضای شورای مشورتی

فقهی، در جلسات متعدد، مقامات بانک مرکزی با وجود مشورتی بودن شورا به مصوبات آن ملتزم بوده اند. در این طرح هم معرفی اعضای این شورا به عهده رئیس بانک مرکزی است و هم ناظر و مجری مصوبات بانک مرکزی می‌باشد. تجربه سالهای طولانی بیانگر این امر است که بانک مرکزی دغدغه فقهی نداشته و صرفاً بر مقوله کارایی متعارف و نه الزاماً مشروع متمرکز بوده است. در نسخه‌های پیشین طرح نکات خوبی آمده بود که متأسفانه در این نسخه حذف شده است. در این طرح نگرانیهای متعددی وجود دارد از قبیل اینکه معلوم نشده ریاست شورای فقهی با کیست؟ قدرت اجرایی این شورا به چه میزان است؟ رابطه آن با ریاست بانک مرکزی چگونه است؟ اگر رئیس بانک عملاً در قبال مصوبات شورا تمکین نکند چه کار باید کرد؟ این قبیل امور را نمی‌توان به آیین نامه داخلی ارجاع داد. همچنین تعداد فقها در مرز اقلیت قرار دارد. (تعداد آنها ۵۰ درصد شورای فقهی است). با این توضیحات معلوم می‌شود که شورای فقهی تبدیل به ابزاری برای توجیه مشروعیت نظام بانکی موجود خواهد شد. در صورت درخواست نمایندگان محترم گزارشی در زمینه اینگونه موارد مطرح خواهد شد.

۳. **جریمه تاخیر:** در مورد معوقات پیشنهادات خوبی ارائه شده اما پس از آن در مورد میزان جریمه مالی ادبیاتی به کار رفته و راهکاری پیشنهاد شده که با معیارهای فقهی همخوانی ندارد. در طرح جامع بانکداری اسلامی در ماده ۱۲۵ آمده است: تأخیر در پرداخت اقساط، «اخلال در نظام بانکی کشور» تلقی شده و تأخیرکنندگان علاوه بر تنبیهات غیرمالی مذکور در ماده (۱۲۶)، به شرح مذکور در ماده (۱۲۷) به پرداخت جریمه محکوم می‌شوند. مشاهده می‌شود که دیدگاه جرم شناسانه در مورد تأخیر پرداخت اقساط، در طرح جامع تقویت شده است و به صرف تأخیر دو قسط، بدهکار به جرم «اخلال در نظام بانکی کشور» منتسب و شایسته تعزیر مالی می‌شود، بدون این که به قید عدم اعسار توجهی شود.

مطلب دیگر اینکه وقتی جریمه تاخیر از باب تعزیر مالی گرفته می‌شود، انجام تعزیر و تعیین اندازه آن به دست حاکم اسلامی است و باید طبق مصلحت رفتار کند و آنچه را که از نظر انگیزه، شیوه ارتکاب جرم، سوابق، وضعیت و غیره مناسب حال مجرم است و در پیشگیری از وقوع جرم تأثیر بیشتری دارد، انتخاب کند؛

این در حالی است که در ماده ۱۲۹ طرح جامع، در مورد تعزیر مالی بدهکاران بانکی اصلاً توجهی به این امور نشده و آنچه برای نظام بانکی اهمیت داشته این بوده است که خسارت تأخیر تأدیه وجوه را بر طبق معیار «مبلغ، مدت، نرخ» از بدهکار بگیرد، لذا آورده است: «در صورت تأخیر مشتری در پرداخت اقساط، بانک موظف است علاوه بر مطالبه اصل مبلغ قسط، که متعلق به بانک است، مبلغ جریمه تأخیر (اصل مبلغ قسط × تعداد روزهای تأخیر شده × نرخ جریمه روزانه تأخیر) را نیز از مشتری مطالبه و دریافت نموده و به حساب ویژه جرائم " واریز نماید».

۱. **قرض الحسنه:** مستحضرید که قرض الحسنه مبتنی بر ایثار است در حالی که سنگ بنای بانکهای تجاری به عنوان یک بنگاه اقتصادی بر انتفاع و سود استوار می‌باشد. به اعتراف تمامی صاحب نظران قرار دادن قرض الحسنه در سیستم بانکی موفق نبوده و عملکرد بانکها در این زمینه آسیب جدی به این سنت مورد تاکید اسلام وارد نموده است. در این طرح نیز در مواد ۱۰۱، ۱۰۳،

۱۰۴، ۱۰۵ و ۱۰۶ این امر استمرار پیدا کرده است. در این طرح مکانیزمی پیش بینی نشده است که بانکها وجوه سپرده‌های قرض الحسنه را در غیر قرض الحسنه بکار نگیرند.

قانون فعلی (مصوب سال ۱۳۶۲) حداقل این مزیت را دارد که اولاً، عنوان آن: قانون عملیات بانکی بدون ربا (بهره) است، یعنی هدف اصلی قانونگذار حذف بهره از سیستم بانکی بوده است؛ ثانیاً، در آغاز آن ضمن اهداف نظام بانکی آورده است: ۳- ایجاد تسهیلات لازم جهت گسترش تعاون عمومی و قرض الحسنه از طریق جذب و جلب وجوه آزاد و اندوخته‌ها و پس اندازها و سپرده‌ها و بسیج و تجهیز آنها در جهت تامین شرایط و امکانات کار و سرمایه گذاری به منظور اجرای بند «۲» و «۹» اصل چهل و سوم قانون اساسی. که نشان می‌دهد ترویج قرض الحسنه به عنوان یک هدف و راهکار اصلی برای رسیدن به آرمان‌های مهم اقتصادی انقلاب و اسلام در تدوین مواد قانون مطرح بوده است.

ولی طرح حاضر از نظر ترویج سنت قرض الحسنه و حذف ربا از سیستم بانکی در حد انتظار ظاهر نشده است. در طرح بانکداری جمهوری اسلامی ایران ۹۵/۷/۴، برای حذف ربا فصل مستقلی در نظر گرفته شده بود با عنوان: «فصل پنجم- عملیات بانکی بدون ربا»؛ اما در طرح جامع بانکداری- که از نسخه‌های قبلی طرح از نظر توجه به ارزش‌ها و احکام اسلامی ضعیف تر است- آمده است: «فصل پانزدهم- عملیات بانکی». در اینجا حذف عبارت «بدون ربا» از عنوان فصل سؤال انگیز است. عجیب است چرا در «طرح جامع بانکداری اسلامی»، تدوین کنندگان آن حتی حاضر نیستند عنوان «بدون ربا» را که در قانون سال ۱۳۶۲ و همه پیش نویس هایی که برای «طرح بانکداری جمهوری اسلامی ایران» تا به حال منتشر شده، وجود داشته است، به طور مصرح در قانون ذکر کنند؟ آیا این فرار از مسئولیت نیست؟ البته به طور کلی روح طرح جامع بانکداری از نظر هدف مهم حذف ربا از سیستم بانکی خنثا محسوب می‌شود.

۱. **غفلت از حل مشکلات اقتصاد و مردم:** طرح بانکداری باید مشکل سه گروه را در جمهوری اسلامی ایران حل کند: الف: مشکل مردم را به ویژه مردم محروم را که بانکها آنان را به ستوه آورده‌اند. ب: مشکل نظام اسلامی را، بانکها نظام را در اذهان مردم با چالش خطرناکی مواجه کردند، یکی از اصلی ترین نقاط آسیب پذیری نظام اسلامی عملکرد سیستم بانکی می‌باشد. ج: خود بانکداران. طرح حاضر عمدتاً بر این مبنا شکل گرفته است که مشکلات بانکدارها را حل کند اما مشکلات مردم و اقتصاد کشور که مراجع معظم مرتباً تذکر می‌دهند و ناشی از ساختار و عملکرد نظام بانکی است مغفول مانده است. همچنین مکانیزم ارتباطی میان بخش واقعی و بخش پولی اقتصاد و به تبع آن مکانیزم تعیین نرخ سود تسهیلات در این طرح مشخص نشده است.

۲. **بنگاه داری بانکها:** یکی از مشکلات نظام بانکی که در سالهای اخیر تشدید شده بنگاه داری بانکهاست که پیامدهای مخربی را در اقتصاد ایران ایجاد کرده است. این امر سبب شده قسمتی از منابع بانکها به داراییهای سمی تبدیل شود و نتوانند به تامین مالی بنگاهها اقدام نمایند. این طرح به این مقوله بسیار مهم پرداخته است.

۳. **غفلت از اقتصاد مقاومتی و ...:** طرح « قانون جامع بانکداری جمهوری اسلامی ایران » همانند آیین نامه‌های حمایتی مانند نظام صنوف نظیر نظام پزشکی و نظام مهندسی، تنظیم شده است و بیشتر ناظر به حفظ نظام پولی و بانکی می‌باشد و در مورد اقتصاد مقاومتی و مانند آن ورود موثری ندارد؛ با اینکه لازم است همه طرح‌های مهم به سیاست‌های کلی اقتصاد مقاومتی نظر داشته باشند.

۴. **عدم تحقق اهداف:** با توجه به مطالب بیان شده، اهداف نوشته شده در ماده دوم تنها امور تشریفاتی این طرح محسوب می‌شوند. دقت در متن طرح آشکار می‌کند که نمی‌تواند آن اهداف را محقق نماید. فقط دو نمونه ذکر می‌شود: الف) در بند ۳ ماده ۲ « تأمین استقلال و کارآمدی بانک مرکزی » یکی از اهداف بانک مرکزی شمرده شده در حالی که تمامی مسئولان بانک مرکزی منصوب رئیس جمهور یا وزیر اقتصاد هستند. ب) در بند ۵ ماده ۲ آمده « هدایت اعتبارات بانکی در جهت تأمین مالی زیرساخت‌های اساسی کشور و حمایت از واحدهای تولیدی فعال و ارزش آفرین » در حالی که این طرح عقود مشارکتی را کاملاً محدود نموده و در مورد عقود با بازده معین با مبنا قرار دادن مباحثه و در راستای حمایت!!!! از واحدهای تولیدی فعال تمام ریسک را به عهده واحدهای تولیدی قرار داده است.

در اینجا سؤال بسیار مهمی در برابر نمایندگان محترم قرار می‌گیرد: آیا تصویب آزمایشی طرحی به این اهمیت در کمیسیون اقتصادی به صلاح است؟ آیا لازم نیست تمامی نمایندگان مجلس با مشورت با کارشناسان اقتصادی در مورد کلیات و تمامی موارد آن نظر دهند؟ به نظر امضا کنندگان این بیانیه طرح نظام پولی و مالی جمهوری اسلامی از مهمترین طرحهای مجلس شورای اسلامی بوده و لازم است حداکثر توان در طراحی و تصویب آن به کار برده شود، در غیر اینصورت باید هزینه‌های گزاف مادی و غیر مادی پرداخت شود تا اراده تغییر مجدد قانون در همگان ایجاد شود و این امری نابخشودنی می‌باشد. ما وظیفه خود را انجام دادیم، نوبت شماست.

با عنایت به آنچه صرفاً از باب نمونه گفته شد و در صورت اصرار تهیه کنندگان طرح مزبور برای تصویب فوری آن، پیشنهاد می‌شود:

۱. مزایای طرح حاضر در قالب موادی به عنوان الحاقیه قانون « عملیات بانکی بدون ربا » تصویب شود.
۲. با تعیین سازوکاری مشخص، استفاده از تمامی ظرفیتهای موجود برای طراحی مدل مطلوب نظام پولی و مالی اسلامی مد نظر قرار گیرد. پیشنهاد مشخص این است که طراحی نظام مالی مطلوب اسلامی (با نگاه به وضعیت ایران) به عهده کمیسیونی در بر گیرنده تمامی گرایشهای موجود با ویژگی اعتقاد به نظام اقتصادی اسلام و متخصص در امور بانکی برای مدتی معین تشکیل شود و طرح حاصله به مجلس شورای اسلامی تحویل گردد. اجماع صاحب نظران بر لزوم تغییر « قانون عملیات بانکداری بدون ربا » فرصت مغتنمی است که باید از آن به صورت مناسبی استفاده شود.

تصویب طرح حاضر با اما و اگرهای مبنایی و بنایی این فرصت را از بین خواهد برد و تهدیدهای زیادی را برای نظام پولی و در نتیجه کل نظام اسلامی به وجود خواهد آورد و مسلماً موجب تداوم اعتراض مراجع معظم، متخصصان و کارشناسان و متدینین خواهد شد و مشکل خلق پول را تشدید و با جدایی بخش پولی و مالی اقتصاد کشور از بخش واقعی آن به گسترش بنگاه داری سوداگران که یکی از معضلات اصلی و کنونی اقتصاد است، دامن خواهد زد.

و آخر دعوانا ان الحمد لله رب العالمین و صلی الله علی سیدنا محمد و آله الاطیبین الاطهرین لاسیما امامنا المنتظر عجل الله تعالی فرجه

۱. حجة الاسلام و المسلمین دکتر سید عبدالحمید ثابت مدیر گروه اقتصاد دانشگاه عدالت، قائم مقام مدیر اقتصاد جامعه المصطفی العالمیه و عضو هیأت رئیسه انجمن اقتصاد اسلامی حوزه علمیه قم
۲. حجة الاسلام و المسلمین دکتر محمد جمال خلیلیان عضو هیئت علمی موسسه آموزشی و پژوهشی امام خمینی
۳. آقای دکتر پرویز داودی استاد دانشکده علوم سیاسی و اقتصاد دانشگاه شهید بهشتی و رئیس دفتر ریاست مجمع تشخیص مصلحت نظام
۴. حجة الاسلام و المسلمین دکتر سید کاظم رجایی عضو هیأت علمی مؤسسه امام خمینی(قه) و عضو انجمن اقتصاد اسلامی حوزه علمیه قم
۵. حجة الاسلام و المسلمین دکتر مهدی رجایی نیا مسئول دفتر برنامه ریزی و نظارت راهبردی حوزه‌های علمیه
۶. آقای دکتر عطاءالله رفیعی آتانی عضو هیات علمی دانشگاه علم و صنعت و عضو شورای علمی علوم انسانی الگوی اسلامی - ایرانی پیشرفت
۷. دکتر سید مهدی زریباف رئیس مرکز مطالعات و مبانای مدل‌های اقتصادی
۸. حجة الاسلام و المسلمین دکتر محمود عیسوی عضو هیأت علمی دانشکده اقتصاد دانشگاه علامه طباطبایی و عضو انجمن اقتصاد اسلامی حوزه علمیه قم
۹. حجة الاسلام و المسلمین دکتر محمد جواد محقق نیا عضو هیأت علمی دانشگاه علامه طباطبایی و رئیس انجمن اقتصاد اسلامی حوزه علمیه قم
۱۰. حجة الاسلام و المسلمین دکتر احمد رضا صفا پژوهشگر اقتصاد اسلامی و عضو انجمن اقتصاد اسلامی حوزه علمیه قم
۱۱. آقای دکتر حسین حسین صمصامی پژوهشگر اقتصاد اسلامی و عضو هیات علمی دانشکده علوم سیاسی و اقتصاد دانشگاه شهید بهشتی
۱۲. حجة الاسلام و المسلمین جواد عبادی پژوهشگر اقتصاد اسلامی، رئیس مؤسسه طبیات و عضو انجمن اقتصاد اسلامی حوزه علمیه قم
۱۳. آقای دکتر توحید فیروزان عضو هیات علمی دانشکده مدیریت دانشگاه خوارزمی و مدیر گروه بانکداری
۱۴. آقای دکتر مهدی قائمی عضو هیات علمی دانشکده اقتصاد دانشگاه خوارزمی و عضو گروه اقتصاد اسلامی
۱۵. حجة الاسلام و المسلمین محمد مادرشاهی پژوهشگر اقتصاد اسلامی و عضو انجمن اقتصاد اسلامی حوزه علمیه قم
۱۶. حجة الاسلام و المسلمین محمد رضا مالک پژوهشگر اقتصاد اسلامی، عضو شورای راهبردی اقتصاد مقاومتی حوزه علمیه قم و عضو انجمن اقتصاد اسلامی حوزه علمیه قم
۱۷. حجة الاسلام و المسلمین محسنی قائم مقام ستاد راهبردی اقتصاد مقاومتی حوزه علمیه قم

۱۸. حجة الاسلام و المسلمین دکتر سید حسین میرمعزی عضو هیأت علمی و رئیس پژوهشکده نظامهای پژوهشگاه فرهنگ و اندیشه اسلامی
۱۹. حجة الاسلام و المسلمین دکتر علی معصومی نیا عضو هیأت علمی و مدیر گروه اقتصاد و بانکداری اسلامی دانشکده اقتصاد دانشگاه خوارزمی، عضو شورای راهبری اقتصاد مقاومتی حوزه علمیه قم و عضو انجمن اقتصاد اسلامی حوزه علمیه قم
۲۰. آقای دکتر محمد نصر اصفهانی عضو هیأت علمی دانشکده اقتصاد دانشگاه خوارزمی و عضو گروه اقتصاد اسلامی
۲۱. حجة الاسلام و المسلمین هدایت الله ورع محقق اقتصاد اسلامی و عضو انجمن اقتصاد اسلامی حوزه علمیه قم
۲۲. حجة الاسلام و المسلمین دکتر احمد علی یوسفی عضو هیأت علمی و رئیس گروه اقتصاد پژوهشگاه فرهنگ و اندیشه اسلامی، مدیر گروه اقتصاد مرکز جامع علوم اسلامی ولی امر (عج)، رئیس ستاد راهبری اقتصاد مقاومتی حوزه علمیه قم و عضو انجمن اقتصاد اسلامی حوزه مقدسه قم^{۲۹}

بی تدبیری و بر هم زدن اقتصاد در دولت بیداد می کند

به گزارش خبرگزاری تسنیم، محمد حسن نژاد در مصاحبه با رادیو با انتقاد از عملکرد دولت گفت: «در این شرایط بازار در انحصار کامل است و دولت قیمت دلار را انحصاری تعیین می کند.»

وی ادامه داد: «دوستان کاری کردند که جام زهر FATF را بنوشیم. بحث اینست که دولت قیمت دلار را بالا می برد و نباید با تحلیل های مختلف مردم را سردرگم کنیم.»

حسن نژاد گفت: «دولت با گران کردن دلار، مجلس و نظام را تحت فشار قرار می دهد برای پذیرش تصمیماتی که باب میل ما نیست.»

این نماینده مجلس با بیان اینکه FATF هنوز به صحن نیامده است، به سوءتدبیرها در راستای عدم واردات لاستیک و گرانی روزافزون و نیاز کامیون داران به این کالا اشاره کرد و ادامه داد: «آیا دولت عقل ندارد باید لاستیک را در زمان خود وارد کند.»

حسن نژاد تصریح کرد: «بی تدبیری و بر هم زدن اقتصاد در دولت بیداد می کند و ما هم نمی دانیم این اقدامات با چه هدفی صورت می گیرد.»^{۳۰}

رد طرح راه اندازی پیام رسان های مالی و انعقاد پیمان های پولی در مجلس

در حالی که عمده تاثیرگذاری تحریم های ایران از دو مجرای مبادلات دلاری و استفاده از پیام رسان مالی سوئیفت است، نمایندگان مجلس در تیرماه با یک فوریت طرحی مخالفت کردند که در آن پیش بینی شده بود با استفاده از پیمانهای دوجانبه پولی و پیام رسانهای مالی موازی با سوئیفت این ضعفها پوشش داده شود.

^{۲۹} - خبرگزاری مهر؛ کد خبر: ۴۴۱۵۶۸۴

^{۳۰} خبرگزاری تسنیم؛ <http://tn.ai/۱۸۴۰۷۲۴>

به گزارش مهر با کارشنکی مدیران و کارشناسان بانک مرکزی و بهانه تراشی برخی از نمایندگان مجلس از جمله الیاس حضرتی و حسن نژاد نماینده مرنند و جلقا این طرح در کمیسیون اقتصادی مجلس رد گردید.^{۳۱}

توافقات سه‌جانبه برای حذف دلار

در جلسه سران کشورهای ایران، روسیه و ترکیه توافقاتی برای تسهیل تعاملات بانکی و حذف دلار از مبادلات میان این کشورها صورت گرفته است. رئیس کل بانک مرکزی تصریح کرد: علاوه بر مذاکراتی که با همتای تُرک خود درباره پیمان پولی دوجانبه خواهیم داشت، در ماه‌های آینده به مسکو سفر می‌کنم و با همتای روس خود نیز درباره اجرایی شدن سریعتر پیمان پولی بین دو کشور مذاکره خواهیم کرد. وی افزود: براین اساس یک نرخ واحد برای پول‌های ملی ایران با کشورهایایی که با آن پیمان پولی دوجانبه امضا می‌شود، مشخص شده و معاملات بر آن اساس انجام می‌شود.^{۳۲}

احتمال توزیع کوپن برای تامین کالاهای اساسی

سرپرست وزارت تعاون، کار و رفاه اجتماعی گفت: بررسی اعطای کوپن الکترونیکی به آحاد جامعه با هدف تامین کالاهای اساسی در دستور کار قرار دارد.^{۳۳}

تصویب لوایح باقی مانده از FATF در مجلس

دولت برای تامین نظرات نهاد اطلاعات مالی FATF، لوایح چهارگانه ای را راهی مجلس نمود که مهمترین آن لایحه «مقابله با تامین مالی تروریسم» CFT بوده است. اهمیت این لایحه از این جهت است که مطابق خواسته FATF دولت جمهوری اسلامی تعریف این نهاد از تروریسم را می‌پذیرد.

در تاریخ ۱۳۹۷/۷/۱۵ نمایندگان مجلس شورای اسلامی الحاق ایران به کنوانسیون مبارزه با تأمین مالی تروریسم (CFT) را تصویب کردند. طبق آئین‌نامه داخلی مجلس شورای اسلامی، مصوبه مجلس درباره

^{۳۱} - خبرگزاری مهر؛ کد خبر: ۴۴۰۱۴۴۹

^{۳۲} - خبرگزاری فارس؛ لینک خبر <http://fna.ir/bofoua>

^{۳۳} - تابناک؛ کد خبر: ۸۳۱۵۷۸

لایحه الحاق ایران به کنوانسیون مبارزه با تأمین مالی تروریسم (CFT) باید در شورای نگهبان مورد بررسی و تأیید قرار بگیرد.^{۳۴}

با توجه به اهمیت موضوعات مطرح شده در خصوص این لوایح و آثار آن در ادامه به بیان دیدگاهها و تحلیل‌های مطرح شده از تصویب FATF در جامعه می‌پردازیم.

دیدگاهها در خصوص تصویب لوایح FATF

ظریف: اینکه فکر کنیم با تصویب این لوایح (FATF) همه مشکلات ما حل می‌شود تصور اشتباهی است/ با تصویب این لوایح بهانه را از طرف مقابل می‌گیریم.

محمد جواد ظریف در روز ۲۷ شهریور در جمع خبرنگاران درباره تصویب سه لایحه باقی مانده از FATF گفت: سه لایحه‌ای که باقی مانده برای منافع کشور و شفاف سازی و مقابله با ایران هراسی‌های دروغین در دنیا انجام شده. مفید می‌دانیم این لوایح در تمامی سطوح از جمله دبیرخانه شورای امنیت ملی به طور ریز بررسی شود. منافع آن برای ایران قابل توجه است و یکی از مهمترین بهانه‌های دشمنان ایران را برای مقابله با ما در عملیات بانکی و همکاری‌ها خواهد گرفت.^{۳۵}

ظریف در مجلس: نه بنده و نه آقای رئیس جمهور نمی‌توانیم تضمین بدهیم با پیوستن به این کنوانسیون مشکلات حل خواهد شد!!

وی در جلسه رای به لایحه الحاق به کنوانسیون تأمین مالی تروریسم در مجلس گفت: نه بنده و نه آقای رئیس جمهور نمی‌توانیم تضمین بدهیم با پیوستن به این کنوانسیون مشکلات حل خواهد شد ولی تضمین می‌دهیم با نپیوستن به آن، آمریکا مشکلات را برای ما ایجاد خواهد کرد. وی افزود: شورای عالی امنیت ملی در دبیرخانه ساعت‌ها برای بررسی این ۴ لایحه وقت گذاشته است و مجلسی‌ها در کمیسیون‌ها و دولت

^{۳۴} - خبرگزاری تسنیم؛ <http://tn.ai/۱۸۴۶۴۲۵>

^{۳۵} - خبرگزاری ایسنا؛ کد خبر: ۹۷۰۶۲۷۱۳۷۰۸

وقت زیادی برای بررسی گذاشتند. برای اینکه هر ضرری رفع شود، حق شرط لحاظ شده. گفته شده ممکن است حق شرط لحاظ نشود، این به معنای این نیست که حق شرط باطل است. اکثر کشورهای منطقه حق شرطی مشابه ما گذاشتند. بر اساس مقررات بین‌المللی، حق شرط با مخالفت از بین نمی‌رود.

وزیر امور خارجه تصریح کرد: به عنوان مثال در کنوانسیون حقوق کودک مخالفت‌های زیادی انجام شده ولی آیا اعتبار ندارد؟ حق شرط برای ما محترم خواهد بود و برای جمهوری اسلامی ایران خط مشخص می‌کند.

ظریف تأکید کرد: مجلس می‌تواند شروطی را تعریف کند. برخی مشکلات را مطرح کردند گران شدن و ارزان شدن ارز ارتباطی با این کنوانسیون نداشته است. براساس قانون پولشویی زمان که ورود ارز ممنوع بود و الان که آزاد شده گفته شده مبارزه با پولشویی است. وی در بخش دیگری از سخنان خود خاطرنشان

کرد: این کنوانسیون ارتباط مستقیم با بسته شدن حساب دانشجویان ایرانی، بسته شدن حساب بازرگانان ایرانی و عدم امکان پرداخت به ایران دارد.

وزیر امور خارجه افزود: ممکن است خباثت و فشار آمریکا در این باشد که هست. این

کنوانسیون از مهمترین اشکالی است که حتی دوستان ما می‌گویند. چینی‌ها که نیات استکباری علیه ما ندارند و مواضع بین‌المللی آنها شبیه ماست و ما توافق جامع راهبردی با آنها داریم و همچنین با روسیه که شراکت راهبردی داریم؛ رئیس بانک مرکزی روسیه به آقای همتی رئیس بانک مرکزی کشورمان گفته بدون (اف. ای. تی. اف) نمی‌توانیم با شما کار کنیم.

وی گفت: به من نگوئید تضمین بدهید که اگر این کنوانسیون را بپذیریم همه مشکلات حل شود بلکه بهانه برداشته می‌شود که جلوی کار ایران را نگیرند.

وزیر امور خارجه در بخش دیگری از سخنان خود اظهار داشت: تردیدی نداریم اروپا شریک آمریکاست ولی اروپا مکانیزمی را تعریف کرده که تحریم‌های آمریکا را دور بزند. ما خودمان را دست کم نمی‌گیریم. مکانیزمی که اروپایی‌ها ایجاد خواهند کرد به عنوان نقطه شروع پایان حکومت دلار در جهان خواهد بود نمی‌گویم فردا و سریعاً به نتیجه می‌رسد؛ بدانیم که ایران و برجام توانسته چه کاری انجام بدهد. اروپا می‌گوید برای اینکه بتوانیم مکانیزم مالی را اجرایی کنیم نیاز است ایران به این کنوانسیون ملحق شود.^{۳۶}

عضو کمیسیون برنامه و بودجه مجلس: اجرای برنامه اقدام FATF اثر مثبتی بر روابط بانکی و نرخ ارز نداشت.

حسنخانی: شواهد نشان می‌دهد که تصویب این لوایح چندان راهگشا نیست هرچند که دولتی‌ها اصرار دارند که اثر گذار است اما مجلس هنوز به این جمع بندی نرسیده است.

عضو کمیسیون برنامه و بودجه مجلس درباره آثار اجرای ۳۲ بند از ۴۱ بند برنامه اقدام FATF بر روابط بانکی کشور و نرخ ارز گفت: این مساله تاکنون هیچ اثر مثبتی نداشت که اگر داشت ارتباطات با ما با دنیا برقرار می‌شد. اروپایی‌ها اصرار دارند که ما این را تصویب کنیم تا پس از آن، گشایشی برای ما حاصل کنند. اما همان طور که گفتم مشخص نیست این گشایش انجام شود و دوباره اروپایی‌ها از آمریکا بترسند یا نه.^{۳۷}

مظاهری؛ وزیر اقتصاد دولت اصلاحات: FATF به بهانه شفافیت حاکمیت دولت‌ها را نقض می‌کند / اگر قرار است این همکاری را انجام دهیم باید با حفظ اصول علمی و قدرت حاکمیت دولت ایران باشد
مظاهری در خصوص فواید اجرای این قانون گفت: کشورهایی که این کار را انجام

می‌دهند در دنیا به عنوان کشورهایی که گردش پول در آنجا سالم است، شهرت پیدا می‌کنند و برای انجام معاملات دیگر کشورها، قابل اطمینان هستند.

این کارشناس مسائل اقتصادی در عین حال گفت: بعضی از این ضوابط از جمله مبارزه با پولشویی صحیح است و به دنبال این هستند که به راحتی این کار انجام نشود ولی بعضی از نکاتی که در FATF نوشته شده به بهانه تعریف این بحث و به بهانه شفافیت در حاکمیت کشورها، دخالت می‌کند. وی متذکر شد: اگر قرار است این همکاری را انجام دهیم باید با حفظ اصول علمی و قدرت حاکمیت دولت ایران باشد و دولت ایران و هر کشور دیگری بندهایی که اختیار تصمیم‌گیری را برای آن دولت نقض می‌کند، اصلاح کند.^{۳۸}

نسبت قیمت دلار و تصویب مقررات مورد نظر FATF
FATF یک نهاد بین‌المللی محسوب می‌گردد که به اسم مبارزه با پولشویی شروع به کار نمود و بعدها مقابله با تامین مالی تروریسم نیز به دایره کاری آن افزوده شد. یکی از

مسائل بین‌المللی که اقتصاد ایران را رنج می‌دهد قرار داشتن ایران در زمره "کشورهای خطرناک برای سرمایه‌گذاری" از سوی این نهاد است. از این رو همواره یکی از دغدغه‌های مسئولان ایران، تامین نظرات این نهاد برای بازکردن راه جذب سرمایه خارجی در ایران بوده است. در تیرماه سال ۱۳۹۵ آقای

^{۳۷} - خبرگزاری مهر؛ کد خبر: ۴۴۰۶۵۵۷

^{۳۸} - خبرگزاری تسنیم؛ <http://tn.ai/1828082>

طیب نیا وزیر اقتصاد وقت، اقدام به امضای برنامه اقدام ایران برای تامین نظر FATF می نماید و از آن سال به بعد این برنامه اقدام در ایران در حال پیگیری است.

یکی از اقدامات دولت در همراهی با FATF ممنوعیت تبادلات ارزی توسط صرافی ها بود. «دولت می گوید، این تصمیم بانک مرکزی موجب شفافیت بازار ارز می شود و به بهبود وضع ایران در فهرست FATF و مقابله با پولشویی کمک می کند اما صرافی ها معتقدند در شرایطی که هنوز بانک های جهان با سیستم بانکی ایران تعامل درست و حسابی ندارند، چگونه می شود صرافی ها را حذف کرد؟»^{۳۹}

به عبارت دیگر همکاری با FATF با توجه به ضعف سیستم بانکی و تحریم های آن و محدودیت های این سیستم در تعامل با بانک های بزرگ دنیا موجب کاهش عرضه ارز در کشور و در نتیجه افزایش قیمت ارز خواهد گردید.

فایننشال تایمز: ملحق شدن ایران به FATF در تقابل با مفهوم «اقتصاد مقاومتی» است

فایننشال تایمز طی گزارشی نوشت رهبر ایران «اقتصاد مقاومتی» را برای کاهش وابستگی به تجارت خارجی و تقویت تولید داخل ایجاد کرده که تبعیت از قوانین بین المللی از طریق اقتصاد مقاومتی محقق نمی شود. حسن روحانی رئیس جمهور ایران سعی در اصلاح سیستم های مالی برای مقابله با پولشویی و تامین مالی تروریسم برای تبعیت از پیشنهادهای گروه ویژه اقدام مالی دارد.

تبعیت از قوانین جهانی یک اقدام چشمگیر از سوی ایران خواهد بود کشوری که آیت الله خامنه ای رهبر ایران مفهوم «اقتصاد مقاومتی» را برای کاهش وابستگی به تجارت خارجی و تقویت تولید داخل ایجاد کرده است. با توجه به تحریم های آمریکا و اینکه دولت ترامپ آماده می شود تا این تحریم ها را برای متوقف کردن صادرات نفت ایران در ماه نوامبر اعمال کند، ایران تحت فشار قرار دارد تا راه های جدیدی برای حفظ ارتباط با سیستم های مالی جهانی بیابد.

یک دیپلمات ارشد غربی در تهران گفت: «اگر ایران بخواهد به اقتصاد جهان متصل شود، نیاز دارد تا از قوانین بین المللی تبعیت کند... ایران نمی تواند از طریق اقتصاد مقاومتی به این امر دست یابد.»

مجلس ایران با تبعیت این کشور از قوانین بین المللی در این ماه موافقت کرد.

اما با سخنان آیت الله خامنه ای که در ماه ژوئن گفت

لازم نیست به کنوانسیون های بین المللی که عمقشان معلوم نیست پیوندیم، این روند با تاخیر مواجه شد. سپاه پاسداران انقلاب اسلامی، قوه قضاییه و برخی از روحانیون ارشد ایران هشدار دادند سازمان های غربی نظیر FATF از قوانین خود برای کنترل سیستم مالی استفاده میکنند.

اما تحلیلگران ایرانی می گویند برخی تغییرات در قوانین FATF نگرانی ها را پاسخ می گوید.

عباس عراقچی، معاون وزیر امور خارجه این هفته گفت: «اگر مشکلات بانکی حل شود، بسیاری از موضوعات نفتی نیز حل خواهد شد.»^{۴۰}

۳۹ - <http://shahrvand-newspaper.ir/News:NoMobile/Main/۱۳۱۳۳۴> /پایان-صرافی-ها---

۴۰ - خبرگزاری فارس؛ <http://fna.ir/bozYAg>

خشت کج نظام بانکی عامل پیدایش غول نقدینگی

رئیس کل پیشین بانک مرکزی خشت کج نظام بانکی را انحراف درخصوص پرداخت سود علی الحساب به سپرده‌گذاران در سال‌های ابتدایی اجرایی شدن قانون عملیات بانکداری بدون ربا معرفی کرد. به گفته او در دو سال اول تصویب این قانون، سیستم بانکی به درستی کار خود را انجام می‌داد؛ اما پیشنهادی درخصوص پرداخت سود علی الحساب به سپرده‌گذاران باعث انحراف از عملکرد صحیح نظام بانکی شد. مظاهری معتقد است که ریشه کنونی ایجاد سودهای موهومی و افزایش افسارگسیخته نقدینگی در اجرایی شدن این پیشنهاد است.^{۴۱}

افزایش نرخ ارز ربطی به تحریم‌ها ندارد/ کودتایی در حال رخ دادن است/ راه حل تثبیت نرخ ارز است

دکتر راغفر در مصاحبه ای با اشاره به ابعاد مختلف افزایش نرخ ارز معتقد است کودتایی در حال شکل گیری علیه نظام است.

به دستگاه‌ها و نهادها اجازه داده شد سرمایه‌های خود را به بانک‌ها منتقل کنند که به اصطلاح خصوصی هستند اما ما بانک خصوصی نداریم. منشاء مشکلات در کشور بانک‌های خصوصی هستند که سودهای ۳۵ درصد می‌دهند.

وی با بیان اینکه امروز تولید در کشور محجور و محدود است، گفت: فساد محصول نابه سامانی‌های متعدد است که بازخورد فساد هم منشا فسادهای بعدی می‌شود. تفکر بعد از جنگ گزاره‌های غلطی را در ذهن مسئولان نشانده که سبب شده امروز نقدینگی منشا تورم باشد. منشا نقدینگی خودش دلال‌بازی فساد و تورم است. کشورهای حوزه خلیج فارس رشد نقدینگی بالغ بر ۵۳٪ داشتند و پول ملی‌شان هم رشد کرده اما در کشور ما نقدینگی دست مافیای قدرت و ثروت است که با رشد آنها مساله تسخیر دولت مطرح می‌شود.

این استاد علم اقتصاد افزود: قطع و یقین بدانید عامل بحران‌های اخیر، سیاسی است. برخی از ابتدا اعلام کردند با تحریم‌ها تورم چندبرابر می‌شود. این‌ها براندازان داخلی هستند. عامل دیگر در تعیین نرخ ارز رقابت سیاسی است.

وی با بیان اینکه افزایش قیمت ارز افکار عمومی را علیه دولت بسیج می‌کند، گفت: ما دشمن لازم نداریم. ارزیابی ما نشان می‌دهد، سکوت دولت و هم‌سویی مجلس می‌گوید کودتایی در حال شکل‌گیری است و این اتفاقات ابزار کودتا است. ۳۰ تیر ۱۳۳۲ مردم شعار دادند یا مرگ یا مصدق، اراذل به خیابان آمدند مردم را قانع کنند درحالی‌که این افراد قابل اتکا نیستند.

وی با اشاره به اینکه دولت‌ها نگاه ۳ الی ۴ ساله دارند و به آینده مردم اهمیت نمی‌دهند، گفت: احزاب رقابت می‌کنند و مملکت را به سقوط می‌کشانند. نظام سقوط نمی‌کند اما هزینه حیات آن زیاد می‌شود.

راغفر ادامه داد: با دلار ۱۵ تومانی نمی‌توان نان ۵ تومانی به مردم داد. ۹ سال است مردم پوستشان کنده شده است. در این شرایط افزایش نرخ ارز، کارت دعوت به ناآرامی است و مسئولان نظاره‌گر هستند. می‌گویند روحانی مخالف است، اما چرا نرخ‌ها افزایش می‌یابد و دولت ساکت است؟ این نشان می‌دهد عده‌ای راضی هستند. پوست ملت را می‌کنند و بعد می‌گویند افزایش حقوق جنایت است.

این فعال اقتصادی مردم را قربانی رقابت‌های سیاسی خواند و گفت: برای بازسازی شرایط راهکارهای دقیقی وجود دارد. نرخ ارز باید تثبیت شود و اول از همه بانک مرکزی باید عرضه ارز را کنترل کند.

وی یادآور شد: از غرب می‌گویند باید کاری کنیم درد و رنج مردم حداکثر شود به همین دلیل تحریم اعمال می‌شود؛ برای براندازی. ما محاسبه کردیم اگر این وضع ادامه یابد ارز تا پایان سال ۴۰ هزار تومان است که نتیجه آن معلوم نیست. پیامدهایش بسیار مخرب است. یک میلیون شغل پایدار از بین می‌رود تورم ۶۰

درصد می‌شود و آقایان حکم می‌کنند حقوق‌ها افزایش نیابد. به من گفتند داری فضا را امنیتی می‌کنی، ۳ هفته بعد از مطلب من خانمی از ترکیه گفت من اطلاعاتی دارم که کودتایی در حال شکل‌گیری است.

راغفر گفت: در حوزه سیاست‌های اقتصادی فوری، تعطیلی بازار ثانویه ارز توسط دولت و مجلس ضروری است. رانت ارزی به جیب گروه‌های خاص می‌رود.^{۲۲}

رانت

یکی از مشکلات اقتصاد ایران مساله رانت خواری اقتصادی است. رانت خواری به معنای سوء استفاده از امتیازهایی است که در اختیار برخی از افراد جامعه قرار دارد برای افزایش منافع فردی، حزبی و گروهی.

مساله افزایش نرخ ارز علاوه بر مشکلات اقتصادی و اجتماعی که در پی داشته است، سبب بروز رانتهای اقتصادی ویژه‌ای برای افراد و بنگاههایی که دستی در صادرات و واردات دارند گردیده است. به نوعی که امروزه یکی از مشکلات کشور عدم عرضه ارز صادراتی از سوی برخی صادرکنندگان عمده از جمله

پتروشیمی‌ها و کارخانجات فولادی به بازار ارز است. چرا که این صادرکنندگان به جای عرضه ارز به بازار ثانویه با نرخ ۸ هزار تومان می‌توانند آن را در بازار آزاد به فروش برسانند، و از به جیب زدن ما به التفاوت نرخ ارز ثروتمند تر گردند.

رانت یا امتیاز ویژه در واردات به واردکنندگانی تعلق می‌گیرد که ارز وارداتی خود را با نرخی کمتر از بازار آزاد دریافت می‌نمایند. برخی از ایشان به جای واردات ارز خود را در بازار آزاد فروخته و درآمد بادآورده‌ای کسب می‌کنند. امروزه واردکنندگان کالاهای اساسی ارز دولتی را با نرخ ۴۲۰۰ تومان دریافت می‌کنند که اختلاف

بسیار زیادی با نرخ ارز بازار دارد اگر این افراد نیز بتوانند ارز خود را در بازار آزاد بفروشند، مشکلات بسیاری را برای کشور رقم خواهند زد.

در این فضا دولت نه تنها به عنوان نماینده مردم و حافظ منافع جامعه بلکه به سبب عوارض خطرناکی که ممکن است به سبب عدم ورود کالاهای اساسی به کشور و یا افزایش بی‌رویه قیمت‌ها گریبانگیر خود او گردد وظیفه دارد با پدیده رانت خواری مبارزه نماید.

شرط مبارزه با رانت خواری پاک دست بودن و نداشتن منافع رانتی است که برخی تحلیل‌ها بیانگر این است که دولت نیز به دلیل برخی منافع حزبی، و درآمدی از کنار این رانت خواری‌ها به سادگی عبور می‌کند.

پذیرش SPV و FATF اجرای سازوکار نفت در برابر غذا

سید یاسر جبرئیلی در تحلیلی از اصرار اروپا برای راه اندازی سیستم مالی مستقل از امریکا SPV به شرط اجرای کامل FATF رمز گشایی نمود. در این تحلیل بیان گردیده است:

«اگر مجریان پروژه FATF در ایران درباره حل مشکلات بانکی تضمین نمی‌دهند، اما اعتراف را آغاز کرده‌اند که با اجرای برنامه اقدام FATF، خودتحریمی اتفاق خواهد افتاد. یکی از مدیران پژوهشکده پولی و بانکی بانک مرکزی به صراحت نوشته است: "این ادعا که تبادل اطلاعات بین واحدهای اطلاعات مالی برای نهادها و افرادی که در لیست تحریم قرار دارند... هزینه ساز خواهد بود، کاملا بجا و درست است".

از دیگر سو، اتحادیه اروپا اصرار دارد که صرفا در صورت اجرای تمام و کمال برنامه اقدام FATF، ایران خواهد توانست از SPV برای مبادلات تجاری بهره‌مند شود.

این قطعات پازل در کنار هم، یک تصویر روشن از آینده به دست می‌دهد. دشمن قصد دارد بخش تحریمی اقتصاد ایران را که عبارتست از حوزه‌های صنعتی، دفاعی، امنیتی، فرهنگی و قضایی ما، از بخش غیر تحریمی ایران که عبارتست از جامعه مصرفی ما، تفکیک کرده و به یک دوگانگی و شکاف در داخل دامن بزند. به نحوی که از طریق FATF اطمینان حاصل شود که هیچ بخش تحریمی از تجارت خارجی منتفع نمی‌شود، اما از طریق SPV دروازه بازار مصرفی ایران که هیچ نسبتی با مولفه‌های اقتدار کشور ندارد، به روی خریداران نفت ایران باز باشد. نفت فروخته شده و اقلامی مصرفی وارد شود.

ساز و کار SPV یک ترجمه دیگر برای پروژه نفت در برابر غذاست. اروپایی‌ها با ساز و کار SPV حتی قطعات خودرو هم به ایران نخواهند فروخت، چرا که صنعت خودروی ایران در لیست تحریم قرار دارد و بر این اساس، نباید ذینفع نهایی تجارت باشد.

درباره FATF اشتباه نکنیم. این توصیه‌ها هدف نیست، یک ابزار است که اتحادیه اروپا و دولت آقای روحانی روی استفاده از آن برای امتداد تحریم‌ها به داخل کشور توافق کرده‌اند.

پروژه خودتحریمی تا اینجا به خوبی در ایران پیش رفته است. در تاریخ سابقه ندارد که دولتی برای انتفاع جامعه مصرفی خود از تجارت خارجی، بازوهای اقتدارش را فلج کند.

آقایان به منتقدان می‌گویند آیا تضمین می‌دهید که اگر برنامه اقدام اجرا نشود، مشکلات بیشتری برای ما پیش نیاید؟ پاسخ این است که اگر مدیریت اقتصاد به دست ما باشد حتما تضمین می‌دهیم! این چه منطقی است که شما در راس مدیریت اقتصاد کشور قرار داشته باشید، درباره اقدامات خود تضمین ندهید، اما از منتقدان اقداماتتان که هیچ اختیاری درباره اقتصاد ندارند، تضمین بخواهید؟»

رئیس FATF: کاهش ارزش ریال از نشانه‌های اثرگذاری سیاست ماست.

دستیار خزانه‌داری آمریکا و رئیس FATF: برای مقابله با ایران همکاری نزدیکی با اسرائیل و عربستان داریم. به شرکت‌ها در سرتاسر جهان توصیه می‌کنیم احتیاط لازم را به خرج دهند تا درگیر شبکه‌های فریب‌آمیز ایران نشوند. تاکنون حدود ۱۰۰ شرکت بین‌المللی اعلام کرده‌اند ایران را ترک می‌کنند. انتظار داریم موارد بیشتری را هم شاهد باشیم. به صورت روزانه برای تقویت نظام ضدپولشویی و مبارزه با تأمین مالی تروریسم به خصوص در ارتباط با ایران، روسیه و کره شمالی تلاش می‌کنیم. سقوط ارزش ریال از نشانه‌های اثرگذاری سیاست ماست.^{۴۳}

باید توجه داشت که دشمن بر روی تصویب لوایح چهارگانه FATF حساب باز کرده است و کاهش ارزش ریال را از اثرات تعاملات با این نهاد می‌داند، از این رو تعامل با این نهاد خطر بزرگی در کمین اقتصاد ایران محسوب می‌شود.

وزیر انرژی آمریکا: با کمک عربستان و روسیه می‌توانیم نفت ایران را در بازارهای جهانی جایگزین کنیم.

«ریک پری» وزیر انرژی آمریکا اعلام کرد که عربستان، آمریکا و روسیه می‌توانند طی ۱۸ ماه آینده، میزان فروش نفت خود را برای جبران کاهش فروش نفت ایران، افزایش دهند. پری این نظر را در خلال سفر خود به پایتخت روسیه مطرح کرد.

وزیر انرژی آمریکا که با رویترز مصاحبه می‌کرد، در کنار این اظهارنظر، گفته که حس خوبی نسبت به توانایی‌های عربستان سعودی برای افزایش میزان پمپاژ نفت شبه‌جزیره عربستان به بازارهای جهانی دارد. ریک پری برای این حس خوب خود، دلائل کارشناسی هم داشت و گفت که امید است عربستان و کویت، به زودی اختلافات مرزی خود را حل کنند و هر دو کشور بتوانند بهره‌برداری از چاه‌های مشترک مرزی را از سر بگیرند.

آمریکا که ۱۸ اردیبهشت طبق وعده‌های انتخاباتی ترامپ از برجام خارج شد، بنا دارد که ۱۳ آبان ماه، دور دوم بازگشت تحریم‌ها را اعمال کند. این تحریم‌ها، خرید نفت و بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران را هدف قرار می‌دهد.^{۲۲}

مرکز پژوهش‌های مجلس: خودروهای مونتاژی چینی می‌توانند بازار ایران را دچار تلاطم کنند.

مرکز پژوهش‌ها در گزارش خود میزان ارزشی خودروهای چینی مونتاژ داخل را در سه ماه اول سال را ۴۰۰ میلیون دلار برآورد و تاکید کرده

است سهم عمده واردات قطعات منفصله از چین مربوط به خودروهای چینی مونتاژ داخل است و هر گونه تغییر رویه در تخصیص و قیمت گذاری ارز، بر بازار خودرو که سهم خودروهای چینی مونتاژ داخل در آن ۱۷ درصد است قطعاً تاثیر خواهد گذاشت و منجر به بروز و تشدید شوک‌ها به بازار خودرو می‌شود در این گزارش تاکید شده است، با قرار گرفتن حدود ۱۷ درصد بازار داخل در اختیار خودروهای با منشأ چینی از یک سو و با میانگین ساخت داخل آنها حدود بیست درصد و به عبارت دیگر واردات کل قطعات از چین و مونتاژ آن در داخل از سوی دیگر، این حقیقت آشکار می‌شود که بازار خودرو از ناحیه خودروهای چینی آسیب پذیر بوده و وزارت صنعت، معدن و تجارت باید در سیاست‌های حاکمیتی خود برای صنعت خودروسازی به خصوص اصلاح و اجرایی کردن چشم انداز صنعت خودرو در افق ۱۴۰۴، موضوع تعمیق عمق ساخت داخل در خودروهای چینی را به طور متوسط سالی ۱۰ درصد پیگیری و اجرایی کند.

بانک مرکزی موظف به ارائه پیشنهاد اجرایی برای اصلاح نظام بانکی شد

اعضای شورای عالی هماهنگی اقتصادی، پس از ارائه گزارش رئیس کل بانک مرکزی در مورد چالش‌های نظام بانکی، بر حمایت از اقدامات بانک مرکزی در زمینه اصلاح نظام بانکی تأکید کردند.

به گزارش خبرگزاری فارس به نقل از پایگاه اطلاع رسانی دولت، اعضای شورای عالی هماهنگی اقتصادی در جلسه صبح شنبه به ریاست حجت الاسلام و المسلمین حسن روحانی رئیس جمهور، پس از ارائه گزارش رئیس کل بانک مرکزی در مورد چالش‌های نظام بانکی، بر حمایت از اقدامات بانک مرکزی در زمینه اصلاح نظام بانکی تأکید کردند.

بانک مرکزی نیز موظف شد که پیشنهادات اجرایی برای اصلاح نظام بانکی را به جلسه سران ارائه کند. همچنین در این جلسه، اعضای شورای عالی هماهنگی اقتصادی بر تسریع در روند واگذاری سهام موسسات دولتی و عمومی غیر دولتی به بخش خصوصی در راستای اصل ۴۴ قانون اساسی و تأکیدات مقام معظم رهبری تأکید کردند.^{۴۵}

آغاز تحرکاتی در ریاض برای برکناری «محمد بن سلمان» از ولی عهدی

یک نشریه فرانسوی به نقل از منابع مطلع گزارش داد تحرکاتی در ریاض برای برکناری «محمد بن سلمان» از ولی عهدی آغاز شده است.

این نشریه به نقل از منابع مطلع گزارش داد: «در روزهای گذشته هیأت موسوم به "هیأت بیعت" در عربستان سعودی برای بررسی مسئله خاشقچی و وضعیت بن سلمان تشکیل جلسه داده است».

این منابع با بیان اینکه اگر «خالد بن سلمان» سفیر کنونی ریاض در واشنگتن مجدداً به این سمت منصوب نشود، احتمال زیادی وجود دارد که وی به عنوان نایب ولی عهد معرفی شده و محمد بن سلمان در میان مدت کنار گذاشته شود.

فیگارو می‌گوید با گسترش ابعاد پرونده مفقود شدن «جمال خاشقچی» روزنامه‌نگار منتقد سعودی در کنسولگری عربستان در استانبول و افزایش فشارهای بین‌المللی بر سعودی‌ها در این پرونده، هیأت بیعت به دنبال گزینه‌ای با بیشترین منفعت و کمترین ضرر در مورد آینده محمد بن سلمان است.

این نشریه تاکید می‌کند که این خبر مورد تایید یک مقام سعودی در ریاض نیز هست.^{۴۶} لازم به ذکر است یکی از محورهای فشار اقتصادی به ایران در ماههای اخیر رویکرد رادیکال و تند محمد بن سلمان ولیعهد سعودی در قبال ایران بوده است، علاوه بر اینکه صرف بروز تغییرات در عربستان، فرصت مغتنمی برای ایران به دست خواهد داد که تا قبل از انسجام نیروهای سعودی بتواند از این فرصت برای پر کردن خالهای اقتصادی خود استفاده نماید.

شرکت نفت انگلیس از تحریم‌های نفتی علیه ایران، معاف شد

دفتر کنترل دارایی‌های خارجی آمریکا با اعطای مجوز اجرای عملیات در میدان گازی مشترک میان ایران و بریتانیا، شرکت نفت انگلیس را از تحریم‌های نفتی علیه ایران معاف کرد. به گزارش ایلنا به نقل از رویترز، شرکت نفت انگلیس مجوز مشروطی از مقامات آمریکا برای ادامه عملیات در دریای شمال در میادین گازی متعلق به شرکت نفت ایران دریافت کرده است.

بیانیه دفتر کنترل دارایی‌های خارجی وزارت دارایی آمریکا، این مجوز را در امتداد مجوز به شرکت‌های تحت کنترل یا متعلق به آمریکا برای تامین کالا و خدمات و حمایت از میادین گازی رام که تقریباً ۵٪ تقاضای گاز در بریتانیا را پوشش می‌دهد، خوانده است.

این مجوز به شرکت انرژی انگلیسی سیریکا اجازه می‌دهد تا دستیابی شرکت نفت بریتانیا به سهم خود در رام و همچنین میادین گازی کیت و بروس را تسهیل کند.

به گزارش ایلنا، شرکت سیریکا انگلیس سال گذشته توافق کرد که ۵۰ درصد از سهام میدان گازی رام را از شرکت بی پی خریداری کند. برخی خدمات مرتبط با میدان رام به موجب مجوز صادر شده برای شرکت بی پی از اداره کنترل دارایی‌های خارجی خزانه‌داری آمریکا (اوفک) ارائه می‌شد.^{۴۷}

محسن رضایی: ارزش پول ملی باز خواهد گشت!!

محسن رضایی دبیر مجمع تشخیص مصلحت نظام در توییتی نوشت:

^{۴۶} - خبرگزاری فارس؛ <http://fna.ir/bp۳۱۴۴>

^{۴۷} - خبرگزاری کار ایران ایلنا؛ کد خبر: ۶۷۸۳۰۹

ارزش پول ملی به امنیت، ثبات سیاسی، جمعیت، منابع طبیعی و انسانی، تولید و تجارت وابسته است. پنج مولفه اول را داریم. ملت ما همانطور که سیاست و امنیت را سامان داد، تولید و تجارت را هم اصلاح و از سختی‌ها عبور خواهد کرد و اعتبار پول ملی را باز می‌گرداند

اهمیت این توثیق از آن جهت است که وی بیشتر پیش بینی‌های درستی در زمینه اقتصاد ایران ارائه کرده بود.

رکورد فروش نفت ایران در آستانه دور دوم تحریم‌ها

مطابق گزارش نماگرهای اقتصادی بانک مرکزی، میزان صادرات نفت خام در فصل اول سال جاری (۱۳۹۷) ۲ میلیون و ۳۹۰ هزار بشکه در روز بوده است. اگر سطح صادرات سال‌های گذشته بررسی شود، مشخص خواهد شد که میزان صادرات نفت کشور در فصل اول امسال، بالاترین حد در دهه جاری محسوب می‌شود. میزان حجمی صادرات نفت در فصول اول سال‌های گذشته تا یک میلیون و ۴۲۲ هزار بشکه در روز نیز کاهش یافته بود... میزان ارزش صادرات نفتی نسبت به بهار سال قبل، حدود ۵۰ درصد رشد را نشان می‌دهد. با این حساب، علت اصلی رشد در سال ۹۷ را باید در جای دیگری جست‌وجو کرد. مطابق گزارش‌های رسمی اوپک در سال ۲۰۱۷، قیمت نفت سنگین ایران در ماه‌های مارس، آوریل و مه، بین ۴۹ تا ۵۱ دلار نوسان کرده و این در حالی است که در ماه‌های مشابه سال جاری، قیمت متوسط را می‌توان ۶۶/۶ دلار در هر بشکه در نظر گرفت. در نتیجه قیمت هر بشکه نفت در سال جاری نسبت به سال گذشته، به‌طور متوسط حدود ۳۲ درصد رشد کرده است^{۴۸}.

فرصت‌های پیش رو در جنگ اقتصادی

امکان استفاده از شرکتهای دولتی و کوچک اروپایی برای دور زدن تحریم‌ها

بنیاد دفاع از دموکراسی‌ها در گزارشی به بررسی وضعیت سرمایه‌گذاری در ایران بعد از خروج آمریکا از برجام و همچنین تبعیت شرکتهای چند ملیتی از تحریم‌های آمریکا پرداخته است.

نویسندگان این گزارش در مقدمه، با اشاره به اینکه خروج آمریکا از برجام طلایه رقابتی سخت بین آمریکا و اروپا به منظور رد یا اثبات موثر بودن یکجانبه‌گرایی در عرصه بین‌الملل بوده است، وضعیت شرکتهای اروپایی بعد از موج اول تحریم‌های آمریکا را معیار خوبی برای حل این مسئله می‌دانند.

بر اساس تخمین کارشناسان (FDD)، بعد از انعقاد برجام، ۲۸ کشور در قالب ۲۳۲ شرکت با ایران تعامل اقتصادی داشته‌اند که از این میان بعد از خروج آمریکا از برجام

۷۱ کشور قصد قطع همکاری با ایران را دارند.

۱۹ کشور مایل به ادامه فعالیت در ایران هستند.

۱۴۲ کشور نیز هنوز تصمیم قاطع در مورد این مسئله نگرفته‌اند که احتمالاً با توجه به آغاز دور جدید تحریم‌ها، تا ماه نوامبر تصمیم قاطعی در این مورد خواهند گرفت.

بر اساس تحلیل (FDD) به علت حجم وسیع ارتباط شرکتهای بزرگ و چند ملیتی با ایالات متحده این شرکت‌ها توانایی مقاومت در برابر تحریم‌های ایالات متحده را ندارند بنابراین دو گروه زیر شرکت‌هایی را تشکیل می‌دهند که ممکن است از تحریم‌های آمریکا سرپیچی کنند:

* شرکتهای کوچکی که نسبت به آمریکا حجم تجارت بیشتری با ایران دارند

* شرکتهای دولتی

در نهایت این گزارش به ایالات متحده توصیه می‌کند تا علاوه بر تلاش برای همراه کردن کشورهای اروپایی با آمریکا بر علیه ایران، تهدید نظامی را نیز علیه این کشور حفظ کند تا در صورت موثر واقع نشدن فشارهای روانی، اقتصادی و امنیتی، ایالات متحده بتواند ایران را از نقض برجام بازدارد.^{۴۹}

راه‌کار جدید مقابله با تحریم نفت استفاده از ظرفیت خالی پالایشگران خارجی!!

به گزارش خبرنگار اقتصادی خبرگزاری فارس، نبود زیرساخت‌های مناسب جهت پالایش نفت خام در کشور، آزادی عمل چندانی جهت متنوع نمودن استفاده از نفت خام تولیدی باقی

نگذاشته است. لذا بخش قابل توجهی از درآمد کشور از طریق فروش نفت خام و میعانات گازی به

^{۴۹} - http://www.defenddemocracy.org/content/uploads/documents/MEMO_CompaniesinIran.pdf

کشورهای - مختلف حاصل می-گردد. متاسفانه با توجه به وابستگی اقتصاد ایران به فروش نفت، ایالات متحده از این موضوع بارها به عنوان اهرمی برای فشار بر ایران استفاده کرده است. در همین راستا در آبان ماه، فروش نفت ایران جزو لیست تحریم-های آمریکا قرار خواهد گرفت.

اگر چه آمریکا در بلندمدت نمی‌تواند نفت ایران را از بازار خارج نماید؛ اما ممکن است در کوتاه مدت و با فشار به خریدارن نفت ایران، صادرات نفت و به تبع آن درآمدهای ارزی کشور را کاهش دهد. بنابراین ضروری است راهکارهای متفاوت کوتاه مدت برای فروش نفت کشور و کسب درآمد ارزی آن توسط وزارت نفت پیگیری شود. یکی از این راهکارها که تا کنون کاملاً مغفول مانده است، استفاده از قرارداد پالایش Processing agreement به منظور تبدیل نفت خام به فرآورده نفتی از جمله بنزین، گازوئیل و امثال آن در یک پالایشگاه خارجی و فروش فرآورده نفتی حاصل توسط تولید کننده نفت است.

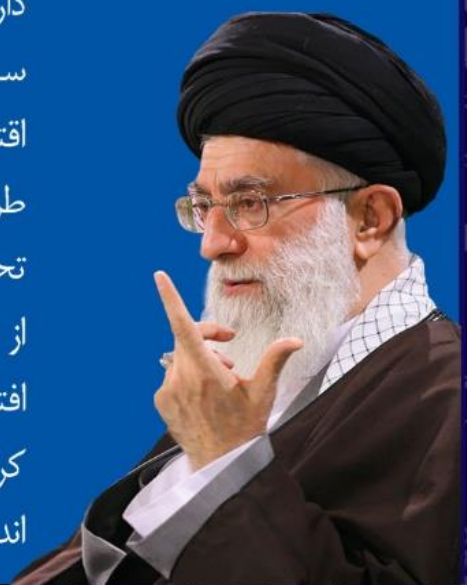
بازار نفت در ماهیت خود دارای ویژگی‌هایی است که این ویژگی-ها به تحریم-پذیری نفت کمک می-کند. سه ویژگی عمده این بازار به شرح زیر است. اولاً در این بازار، هر نفت خامی دارای شناسنامه-ای بوده که حاوی مشخصات خاص آن نفت است. به گونه-ای که مسئولان نفتی می‌گویند نمی‌توان دو نفت خام کاملاً مشابه را یافت مگر آنکه منشاء یکسانی داشته باشند. به همین دلیل شناسایی نفت خام ایران در بلندمدت امکان پذیر بوده و این ویژگی یکی از عوامل جلوگیری از خرید نفت ایران توسط پالایشگاه-ها است. ثانیاً در بازار نفت- خام، تعداد مصرف- کنندگان و تولیدکنندگان محدود بوده امکان شناسایی خریدار و فروشنده ساده‌تر خواهد بود. ثالثاً محموله‌ها در معاملات نفتی بزرگ بوده و امکان رصد آن در حمل و نقل دریایی و در سیستم بانکی وجود دارد. در مقابل بازار فرآورده‌های حاصل از نفت خام هیچ-یک از ویژگی‌های فوق را ندارد و تحریم-پذیری این فرآورده‌ها به- شدت کمتر از نفت است. لذا یکی از راه‌های کشور جهت گذر از تحریم فروش نفت، جایگزینی فروش فرآورده به جای فروش نفت خام است.

تحویل محموله‌های نفت خام و تسویه مالی مابین -ازای آن، شکل معمول قراردادهای خرید و فروش نفت مابین فروشندگان نفت خام و پالایشگاه‌ها است که در حال حاضر کشور نیز از این شکل در معاملات نفتی استفاده می‌کند.^{۵۰}

۰۰۵

جنگ اقتصادی آمریکا علیه ایران با نقش آفرینی وزارت خزانه داری این کشور سابقه حداقل ۱۵ ساله دارد. در واقع بیش از ۱۵ سال است که آمریکا طراحی‌های زیادی برای از پای درآوردن اقتصاد ایران انجام داده است و در این مسیر، گام‌به‌گام طراحی‌های خود را اجرا می‌کند که اوج این جنگ اقتصادی، تحریم‌های سال‌های پایانی دولت دهم (۱۳۸۹ به بعد) بود. یکی از مصادیق این جنگ تمام‌عیار اقتصادی، در سال ۱۳۹۱ اتفاق افتاد که براساس آن آمریکا بانک مرکزی و نفت ایران را تحریم کرد. علاوه بر این، سایر طراحی‌ها نیز در همین راستا برای از کار انداختن سیستم مالی کشور در دهه‌های اخیر انجام شده است.

۰۰۵